

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τό Ταμιεντήριόν σα ς... ἡ Μαϊκή Τράπεζα

ΓΚΡΕΚΑ

Εἶδε ὡραία με
ELIDA

Ἄν θέλετε μαλλιά σκν
μετάξι και ζωηρά αγορά-
σατε ένα φάκελλον Δρ. 8
SHAMPOO ELIDA
ΖΗΤΗΣΑΤΕ
MONON
SHAMPOO ELIDA
ἀπὸ τὸν κομμωτὴν σας
ΠΛΥΝΑΤΕ
τὰ μαλλιά σας μόνον με
SHAMPOO ELIDA
Δὲν περιέχει σόδα.
Μετὰ τὸ πλύσιμον ἀφί-
νει θαυμάσιον ἄρωμα.

Shampoo
ΓΚΡΕΚΑ

ΕΜΒΟΛΙΟΝ ΑΝΤΙΤΥΦΙΚΟΝ

ΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚΟΝ

ΙΑΤΡΟΥ

Γ. Η. ΠΑΓΚΑΛΟΥ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΝ

ΤΩΝ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Ἡ ὀδοντόκρεμα ΚΟ-
ΛΥΝΟΣ εἶναι προ-
στατευτικὴ κατὰ τῆς ὀ-
δονταλγίας, τῆς σήψεως
καὶ τῆς οὐλίτιδος.

Ἡ χρῆσις τῆς ἐπὶ τοῦ
ἐνὸς τρίτου ξηρᾶς ψήκ-
τρας ἐπαρκεῖ ὥπως ἀπαλ-
λάξῃ τὸ στόμα τῶν ὑπο-
λειμμάτων τῶν ἐν ἀπο-
συνθέσει τροφῶν, διαλύει
τὸ ἐπίστρωμα καὶ κατα-
στρέφει τοὺς φορεῖς τῆς
σήψεως

ΚΟΛΥΝΟΣ
ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ

Ἡ Οὐλίτις
θεραπεύεται μετὰ τὸ
ΣΑΝΟΖΥΛ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 57
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἐτησία Δρ. 200
Ἑξαμηνες 100
Τρίμηνες 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΨΕΜΑ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΕΝΑ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΝΤΩΝΤΕ

Ὁ ψεμα εἶναι τὸ κυριώ-
τερο δραματικὸ στοι-
χεῖο. Πολλὲς φορὲς τὸ
μεταχειριστῆκαν στὸ θέ-
ατρο. Μέσα σ' ἐκεῖνο
ποὺ ὁ Ταῖν ὀνόμαζε κα-
τάστημα ἀνθρωπίνων
ἐξαρτημάτων τὸ ψεμα
εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ συ-
χνώτερο χρησιμοποιούμενα στὴ σκη-
νὴ ἐξαρτήματα. Ἐπειδὴ εἶναι τρομερὰ περὶ-
πλοκο καὶ ἀπ' τὴς δυὸ πλευρῆς, γεμᾶτο
ἐπαναλήψεις καὶ ἀντιθέσεις, τὰ σκη-
νικά του τεχνάσματα γίνονται πολυάριθμα
καὶ πρὸ πάντων πολυποίκιλα. Ὑπάρ-
χουν πολλῶν εἰδῶν ψέματα καὶ ἀπάτες.

Ὁ Μπωμαρσαί λέει κάπου: «Σὲ πολ-
λοὺς ἀνθρώπους ἡ συνήθεια νὰ λὲν ψέ-
ματα εἶναι ἓνα ἀποτέλεσμα ἐλαττωμα-
τικῆς ἀνατροφῆς, μιᾶς ἀδυναμίας, μιᾶς
φροντίδας μορφώσεως παρὰ μιᾶς προμε-
λετημένης κακῆς πράξεως».

Αὐτὸ εἶναι τὸ ψεμα-μανία, ἓνα ἐλάτ-
τωμα πολὺ κοινὸ στὴς μεσημβρινὲς φυ-
λές. Συχνὰ ἀπὸ μιᾶς μεγάλης ἀνάγκης νὰ
μιλήσουν ἐρεθίζεται ἡ φαντασία των.
Ὅ,τι ἐμποδίζει αὐτὸ τὸ ψεμα νὰ νῆται
ἀντιπαθητικὸ εἶναι ἡ καλὴ πίστις ἐκεῖ-
νου ποὺ τὸ μεταχειρίζεται, ἡ ἐπιθυμία
του νὰ νῆται εὐχάριστος στοὺς ἀνθρώπους,
νὰ τοὺς προξενῇ κατὰ πληξή, νὰ τοὺς
προκαλῇ τὸ ἐνδιαφέρον, νὰ τοὺς γοη-
τεύῃ. Ἡ ἀπιστία τότε χαμογελάει χω-
ρὶς νὰ στενοχωριέται, ἀκούει τὴς ὑπερ-
βολῆς καὶ μετὰ κάποια συνήθεια κατα-
τάει νὰ τὴς διορθώῃ. Ὅταν ἔγας με-
σημβρινὸς ἔρθῃ νὰ σᾶς πῇ: «Χτὲς πῆγα

στὸ τσίρκο... Θάταν τὸ λιγώτερο σα-
ράντα χιλιάδες ἀνθρώποι...», ὅλοι γνω-
ρίζουν πῶς δὲν εἶδε παραπάνω ἀπὸ τρι-
άντα καὶ πῶς τὰ ἄλλα προστεθήκαν γιὰ
νὰ λαμπρύνουν καὶ νὰ κάνουν πὺρ ἐν-
διαφέρουσα τὴ συνάθροιση, ἀφοῦ οἱ
σαράντα χιλιάδες χτυπᾶνε καλύτερα
στ' αὐτὶ ἀπὸ τὸ τετρακόσια. Καὶ μὴν
περιμένετε ἀπ' αὐτὸν τὸν ψεύτη νὰ διορ-
θωθῇ. Δὲ θὰ τὸ κατορθώσῃ ποτέ, καὶ ἂς
πάρῃ ὅσες ἀποφάσεις θέλει. Μιὰ ποὺ
ἐκίνησεν δὲ σταματᾷ πιά, παραφρα-
τώνει τὰ γεγονότα, τὴς ἀποδείξεις, τὰ
ἐπιχειρήματα γιὰ τὸ κάλλος τῆς ὀμι-
λίας, τῆς χειρονομίας καὶ ἀκόμα γιὰ νὰ
ἐκτιμήσῃ μιᾶς ἀνάγκης τῆς φαντασίας
του ποὺ βρίσκεται πάντα σὲ ὑπερέν-
ταση. Ὁ μόνος τρόπος ποὺ ἔχει νὰ πάψῃ
νὰ λήῃ ψέματα εἶναι νὰ σωπάσῃ, νὰ
σφίξῃ τὸ στόμα του καὶ ἀπ' τὴς δυὸ
ἄκρες, νὰ καταδικάσῃ τὸν ἑαυτὸ του σὲ
ἀφασία μετὰ τὸν κίνδυνον νὰ γελοιοποιηθῇ.
Εἶναι γνωστὴ ἡ νόστιμη φράση ἐνὸς με-
σημβρινοῦ: «Σταθῆτε... Αἰσθάνομαι
πῶς θὰ πῶ ψέματα». Αὐτὸς ἐδῶ τὸ
ἔδλεπε, τὸ ἄκουε καὶ τὸ ἔκρινε μό-
νος του.

Αὐτὸ τὸ ψεμα τῶν μεσημβρινῶν τε-
λοspάντων δὲν εἶναι παρὰ κωμικόν. Εἴ-
ναι ἓνας μεγεθυντικὸς φακὸς ποὺ μεγα-
λοποιεῖ, γιὰτὶ εἶναι ἡ δουλειά του νὰ
μεγαλοποιῇ μὴ ἐκεῖνος ποὺ τὸν μετα-
χειρίζεται. Ἐναγυρίζει τόσο γρήγορα,
τόσο θεληματικὰ στὴν πλάνη του, ποὺ
δὲν ἔχεις τὴ δύναμιν νὰ τοῦ κρατήσῃς
κάκῃ. Αὐτὸ σκεπτόμενον χτὲς τὸ βράδι,
στὸ Γαλλικὸ Θέατρο, ἀκούοντας τὸν

Ντελωνὰ στὸ ρόλο τοῦ ψεύτη, ὅπου
εἶναι ἀληθινὰ θαυμάσιος:

Νὰ τ' ἀρματώσω μόνος μου πέντε
[καράβια πῆρα.
Τὰ τέσσερα εἶχαν μουσικοὺς χοροὺς
[πού, σᾶς ὁμῶνω,
μποροῦσαν νὰ ματρεψοῦνε τὸν πύρ
[μεγάλου πόνου.

Μέσα στὸ πρῶτο ἦταν βιολιά, σι'
[ἄλλο τραγουδιό, σι'
στὸ τρίτο καὶ σιὸ τέταρτο φλάουτα,
[αὐλοὶ, ζουρνάδες
ποὺ σιὸν ἀέρα δλόγῳρα σκορποῦσαν
[ἄρμονίες
γεμᾶτες γλυκὰ ἀνείπωτη καὶ μάγες
[μελωδίες.

Τὸ πέμπτο ποὺ ἦταν πὺρ τρανὸ καὶ
[ἄπ' ὅλα ξακουσμένο
τὸ εἶχα, ὁροσιὰ γιὰ νὰ βαστοῦν, με
[δάφνες στολισμένο
σιὸς ἄκρες του ὅλες ριασεμιά, ὁδοὶ
[καὶ πορτοκάλια.
Μὲς σιὰ καράβια δοχίμῃσε τὸ γλέντι
(καὶ ἦταν ζάλη...)

Καὶ τὰ πιστεύει αὐτὰ ὁ δυστυχι-
σμένος! Τὰ καράβια μπαίνουν στὴ
γραμμὴ μέσα στὴ φαντασία του, πάνε
τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τ' ἄλλο ἀπάνω στὰ
κύματα ποὺ τὰ φωτίζουν οἱ κόκκινες
λάμπες ἀπὸ τὴς ρουκέτες καὶ τὰ πυρο-
τεχνήματα. Τοῦ συγχωρεῖ κανεὶς τὸ
ψεμα, ποὺ τὸ περιγράφει μετὰ τέτοια
ποιητικὴ καὶ σοβαρὴ χάρι. Θάθελα
μόνο ὁ Ντοράντος νὰ εἶχε τὸν τόνο τῶν
μεσημβρινῶν. Τότε ἡ εἰλικρίνεια τοῦ
προσώπου θάταν ὁλοκληρωτικὴ καὶ

σύμφωνη με την παράδοση αυτού του υπερβολικά φαντασμένου που μάς έρχεται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, κατὰ τὴν ὁμολογία τοῦ ἴδιου τοῦ συγγραφέα:

«Αὐτό, γράφει στὸν πρόλογο τοῦ «Ψεύτη» του, δὲν εἶναι παρὰ ἀπομίμηση ἐνὸς ἐξόχου ἔργου ποὺ βρήκα τελευταῖα μετ' ὃν τίτλο «Λά σοσπεχόσα βερντάντ». Ἡ καστιλλιανὴ καυχῆσιολογία ταίριαζε καλὰ σ' αὐτὸν τὸ Νορμανδὸ τοῦ Κορνηλίου· γιατί οἱ Νορμανδοὶ εἶναι λίγο Γασκῶνοι τοῦ Βορρά. Ὁ ἥλιος ἐκεῖ κάτω φαίνεται πὼς τοὺς ἔχει ἐξακοντίσει μερικὰ ἀπὸ τὰ βέλη του· ἀλλὰ τὰ πρωτεῖα ἂν ὄχι, τὸ μονοπώλιο τῶν τέτοιων λογῆς ψεμάτων τὰ ἔχουν οἱ μεσημβρινοί. Ἀπὸ τὰ παλαιότερα ὡς τὰ νεώτερα ἔργα βρίσκουμε παντοῦ τις ἴδιες καυχῆσιολογίες, τοὺς ἴδιους καταπληκτικούς φανταρονισμούς:

Σήμερα καί μάγκηδες με πῆραν ἀπο-
[πίσω
καὶ μοῦδωσαν ἀμέτρητες ξυλίδες στὰ
[παιδιά μου,
μὰ ἀπ' τὴν ντροπὴ μου τὴν πολλή
[μοῦ ἀνάρπην τὰ αἵματά μου
καὶ λυσσασμένος χίμηξα τὰ σπῖτια νὰ
[γκρεμίσω.

Κι' ὁ τρομερὸς ἄρχοντας Πουλτα-
νέλλα ποὺ τραγουδοῦσε στὸν καιρὸ τοῦ
Ἑρρίκου IV:

Μὲ νόκκαλα ἄγγλων ἔχω ψηλώσει
τοῦ παλατιοῦ μου τὰ τεῖχη ἐγὼ,
ὅλες τις σάλες τις ἔχω στρώσει
μὲ ἐπιλοχίων κεφάλια ἐγὼ
ποὺ μὲς στὶς μάχες ἔχω σκοτώσει.

Τὸ ἐφευρετικὸ, τὸ ὑπολογισμένο φέμα ποὺ πρέπει νὰ προσφέρῃ στὸ συγγραφέα ἕνα ὁποιοδήποτε πλεονέκτημα ἢ ὄφελος ἔχει κι' αὐτὸ τὴν καταγωγή του ἀπ' τὸ Νότο. Ὅλοι οἱ τύποι τῶν Ἰταλικῶν κωμωδίων εἶναι διάσχημοι ψευδῆς. Κι' ὅλες οἱ Ἰσθαβέλλες, οἱ Κολομπίνες, τί ψευτρες ποὺ εἶναι! Κρύβουν τὰ ραδα-
σάκια μὲς στὸ στηθόδεσμο, στέλνουν φιλιὰ ἀπ' τὰ μπαλκόνια κάτω ἀπ' τὴν περροῦκα τοὺς καὶ πάντα στολίζονται, καταφεύγουν σὲ δόλους, κρύβονται κάτω ἀπ' τίς μάσκες, ὅταν δὲν ἀρκῇ τὸ φέμα—αὐτὴ ἡ μάσκα τῆς σκέψεως.

Ὁ Μολιέρους πῆρε ἀπὸ καὶ πολλὰ κωμικὰ στοιχεῖα. Στὰ ἔργα του, ὅπως καὶ στὶς Ἰταλικὲς κωμωδίες, ὅλοι οἱ ὑπηρέτες, ἄρσενικοὶ καὶ θηλυκοὶ ψεύδονται τρομερά. Οἱ ἔραστές κι' οἱ ἐρωμένες δὲ λὲν ποτὲ τοὺς ἀλήθεια. Καὶ σημειώστε πὼς τὸ φέμα στὴ σκητὴ δὲν εἶναι προσβλητικό. Ἀποτελεῖ τὸ ὅπλο τῶν ἀδυνάτων, τῶν σκληρῶν, τῶν καταπιεζομένων. Ἐνδιαφέρεται κανεὶς γιὰ τίς περιπέτειές των, τὴν εὐτυχία τοὺς, ἐπειδὴ

ἔχουν ἐξυπνάδα καὶ πνεῦμα.

Κι' ὁ Ἄδων Ζουὰν πάλι τί κατεργάρης ποὺ εἶναι! Τί ψέματα ἀραδιάζει στὸν πατέρα του, στὴ μητέρα του, μετ' ὅσο θαρότητα λέει: «Ὁ Σαρλόττα, σὰς ἀγαπῶ»... ἐνῶ συγχρόνως κάνει τις ἴδιες ἐξομολογήσεις στὴ Μαθουρίνα: «Ἀφῆστε τὴ νὰ πιστεύῃ ὅ,τι θέλει. Ἐγὼ μονάχα σὰς ἀγαπῶ». Κι' ἐπειτα ὅταν ξεσκεπάζεται καὶ λέει στὸν πατέρα του: «Ἡ ὑποκρισία εἶναι μιὰ ἰδιοτροπία τῆς μόδας κι' ὅλες οἱ ἰδιοτροπίες τῆς μόδας θεωροῦνται ἀρετές. Ὁ τύπος τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ καλύτερος γιὰ παράσταση σήμερα καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὑποκριτοῦ ἔχει θαυμάσια πλεονεκτήματα». Ἀς ἔρθουμε τώρα στὸν τρομερὸ Ταρτούφ, ἕναν ψεῦτη ποὺ δὲ μάς φέρνει γέλοια πιά, μὰ ἀνατριχίλα. Ἐδῶ ἡ ὑποκρισία γίνεται τραγική κι' ὁ ποιητῆς μᾶς προκαλεῖ τὴ συγκίνηση.

Ὁ Σαίξπηρ μεταχειρίστηκε κι' αὐτὸς τὸ ψέμα, τὸ ψέμα ποὺ σκοτώνει. Ὁ Ἰάγος εἶναι ἕνας ψεύτης τοῦ χειροτέρου εἶδους, κακὸς καὶ ζηλιάρης, ποὺ ἀπέχει παρασάγγες ὀδύνηδες ἀπὸ τοὺς διασκεδαστικούς ψευτῆς τοῦ Νότου, ἀπὸ τὸ χαριτωμένο Ντοράντο ποὺ οἱ ποιητικές του ψευδολογίες, οἱ φανταστικές του ἐπινοήσεις δὲν ἀδικοῦν παρὰ μονάχα αὐτόν.

Στὸ σύγχρονο θέατρο πολλὰς φορὲς ἀνεβάστηκε τὸ φέμα στὴ σκητὴ, τὸ κοσμικὸ προπάντων ψέμα, τὸ διακριτικὸ, τὸ εὐγενικὸ φέμα, τὰ βεβαιωμένα χαμόγελα, οἱ ψυχροὶ ἐπαινοί, οἱ ὑποκρισιές ὅλων τῶν εἰδῶν ποὺ πᾶνε κι' ἔρχονται, κάνουν τὸ γύρο τοῦ σαλονιοῦ ἀπάνω στὸ φορτωμένο δίσκο καὶ διασταυρώνονται σὰ χορευτὲς σὲ μιὰ καντρίλλια. Ὅταν τὸ δρᾶμα ξετυλίγεται μέσα σὲ τέτοιο περιβάλλον, τὸ γεγονός τῆς ἀντιθέσεως ἐπιτείνει καταπληκτικὰ τὴν ἐντύπωση. Θυμηθῆτε τίς ὥραιες ἐκεῖνες σκηνὲς ὅπου ἡ Μαντάμ ντὲ Σεβινὺ καὶ ἡ Λευκὴ ντὲ Σέλλ ἀλλάζουν χαριτωμένα χαμόγελα, φράσεις εὐγενικὲς καὶ θερμῆς, ἐνῶ ἡ τρομερὴ τραγωδία πλησιάζει καὶ πρόκειται νὰ ἀναπνέῃ μὲς ἀπ' αὐτὰ τὰ προκαταρκτικὰ φιλοφρονήματα.

Υπάρχει ἀκόμα καὶ τὸ ἥρωϊκὸ φέμα τῆς «Ερίεττας Μαρσάλλ», αὐτοῦ τοῦ ὠραίου δράματος τῶν ἀδελφῶν Κον-κορ, ποὺ τὸ κοινὸ τὸ καταδίκασε χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ τ' ἀκούσῃ, γιὰ λόγους ἐντελῶς περιέργους γιὰ τὴ φιλολογία. Τὸ ἔργο τελειώνει μὲ μιὰ θαυμασιὰ ἐπιφώνηση τῆς ἀθώας νέας ποὺ σκοτῶθηκε ἀπ' τὴν ἐνοχὴν μητέρα, ἡ ὁποία ἤθελε νὰ τὴ σώσῃ μετ' ὅλο το θάνατο: «Ὁ ἔραστής μου... ἤμουν ἐγὼ!...»,

Ἰούλιος 1874

ΑΛΦΟΝΣΟΣ ΝΤΩΝΤΕ

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ἦξερα κάποιο μοναχὸ παιδί βασανισμένο
μὲ μέτωπο στοχαστικὸ καὶ πρόσωπο
[σβυστό,
ποὺ μήτε τὸ ἴδιο μάντευε γιὰτί ἦταν
[λυπημένο
κι' οὐδ' ἔβρισκε τί τοῦλειπε γιὰ νὰ χαρῇ
[κι' αὐτό.

Κάποτε μόνο ἐκύτταζε πικρὰ χαμο-
[γελώντας,
ἐνῶ μιὰ θλίψη τοῦ ἴσκιου τὰ μάτια
[τὰ λαμπρὰ
τ' ἄλλα παιδιά ποὺ ἐπαίζανε πηδώντας
[καὶ γελώντας,
κι' ὥστόσο δὲν τὰ ζήλειπε γι' αὐτὸ
[καμμιὰ φορὰ.

Εἶχε πιστέψει ἀπὸ μικρὸ μονάχα στὰ
[βιβλία
καὶ τ' ἀγαποῦσε μὲ κρυφὴ λαχτάρα
[φλογερά,
μὰ ὅταν στερνὰ δὲν τοῦμεινε παρὰ μιὰν
[ἄδεια ἀνία
δίσταζε ἀκόμα στ' ὄνειρο ν' ἀπλώσῃ
[τὰ φτερά.

Λυπόταν καὶ χαιρότανε καὶ κάπου
[ἐρωτευόταν,
ὅμως ποτὲ δὲν ἄνοιγε τὸ στόμα νὰ
[τὸ πῇ,
καὶ σὰν κανένας γύρω του νὰ μὴν τὸ
[ὑποπτευόταν
μεγάλωνε κι' ὠρίμαζε κλεισμένο στὴ
[σιωπῇ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

RUBERT BROOKE

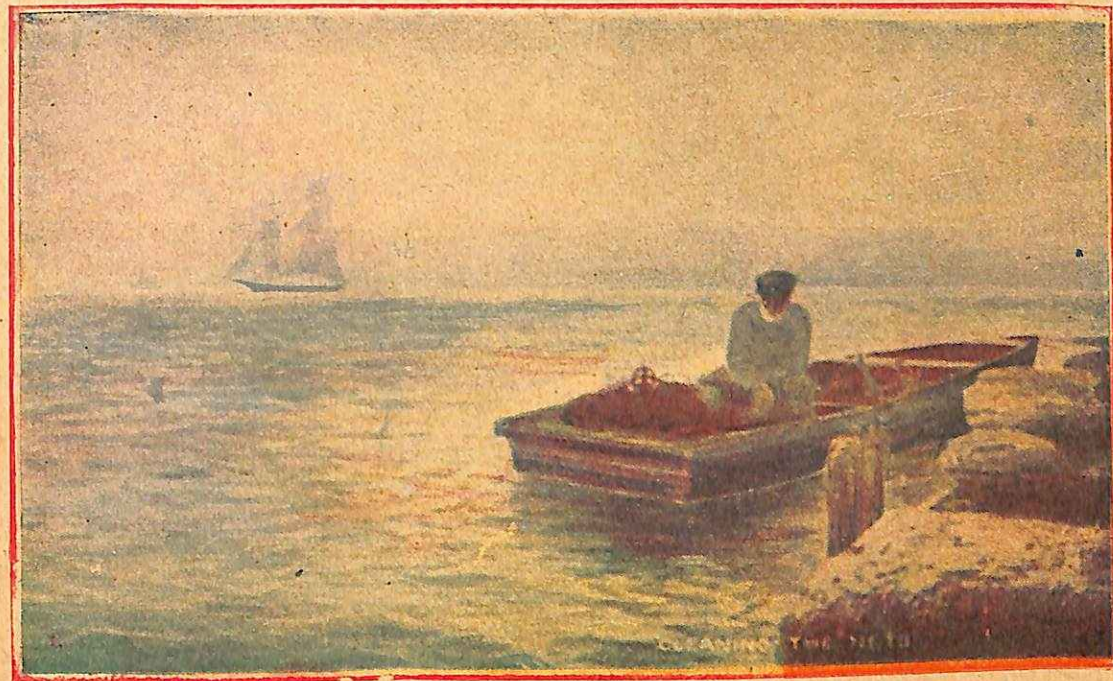
Καλότυχο, γυμνὸ μου πετρονήσι,
Σκύρο μου ἐρημικιά, μεσ' στίς Στρο-
[φάδες

σὲ χαιρετάω ἐβλαβικά (διαβάτης
πολεμιστῆς, πολεμιστὴ τεχνίτη
μακρονάθε χαιρετάει). Φοιτοκλείνεις,
ὦ κιβωτὸ ἱερὸ, στὴ γῇ σου μέσα
τὸ σῶμα τὸ ἀπολλώνειο ἐνὸς μαρτύρου
ἀπὸ τοὺς λίγους ποὺ ἔγραψαν, ὀϊμένα,
ἡ ματωμένη πέννα τοῦ πολέμου.
Κοιμήσου στὴ φιλόξενην Ἑλλάδα,
ὦ ποιητὴ μου ὥραϊε, ποὺ τόσο ἀγά-
[πας.

Δὲ σοῦ ταράζω ἐγὼ τὸν ὕπνο· μόνο
ἕνα φίλ σου στέρνω ἀπὸ τὸ πλοῖο
ποὺ σὲ νησι πανόμοιο μὲ ὀδηγᾷ!..

Σεπτέμβριος 1917

Σ. ΘΥΜΙΟΣ

Κρυφὸ καμάρι κι' ἔννοια του τὴν εἶχε, τὴν Καληωρίτσα

ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

ΠΑΠΙΑ ΤΟΥ ΓΙΑΛΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ψηλά - τ' ἀφεντικά
κοιμηθήκανε-γλυκά.....

Ἔτσι σκυμμένη στὴ
φυλλάδα τῆς, στὸ πα-
ρεθύρι διάβαζε φωνα-
χτὰ ἡ Κατερίνα, ἡ κόρη
τοῦ καπτα-Μαθιοῦ,
τὴν ὥρα ποὺ διάβαινε
ὁ καπτα-Γιακουμῆς ὁ Περιφάνης,
κρατώντας στὸ δεξιὸ του ἕνα παληο-
τενεκὲ καὶ στ' ἄλλο μιὰ τούφα στου-
πιά λιγδωμένα.

— Π' ἀνάθεμα τὸ γονιό σου, διαβό-
λου καραμούζα, μᾶς πῆρες τ' αὐτιά,
ντάλα μεσημέρι, μουρμούρισε διαβαί-
νοντας, ἐνῶ ἐκάμυνε, κατὰ τὸ συνή-
θειο του, τὰ μικρὰ του μάτια, ὅπως
τάχε ἔτσι μαβιά καὶ κοντόθωρο.

Οἱ ἔρμοι δοῖμοι ἄστραφταν κι' οἱ
τοιχοὶ τῶν σπιτιῶν φλογοβολοῦσαν
μὲς στὴ μεσημεριάτικη λάβρα.

Ὁμπρὸς ὁ γιαλὸς ἀπλώνονταν κα-
ταγάλας, πηγμένους.

Ὁ γερο-Γιακουμῆς δὲν εἶχε κέφι.
Πορπατοῦσε καὶ βλαστήμας μέσα του,
ἐνῶ ξοπίσω του ἡ φωνὴ τῆς Κατερί-
νας τὸν ἔφερνε κοντά, καταπόδι.

Γιὰ νὰ - ξέρον - οἱ κακοὶ
ποὺ γυρί - ζουν δῶ κι' ἐκεῖ
κάτι νὰ - σουφρώσουν...

Ἐκεῖνα τὰ λουλακὶ ματάκια του
τάχε ἀποστραβῶσει ἡ κάψα, καὶ κάτω
ἀπὸ τὸν κοῦκο του τὸ ξεραγκιανὸ
πρόσωπό του ἦταν μπουχισμένο ἀπὸ
μιὰ ψιχάλα ψιλοῦ-ψιλοῦ ἰδρώτα.

Ὅμως τὸν δρόσιζαν οἱ ὀλπίδες του.
«Καλοκαίρι πράμα, σκεβότανε μέσα
του, σέροντας πρὸς τὸ γιαλὸ τὰ βα-
ριά βήματά του.

Ὁ διάβολος νὰ σκάσῃ αὐτὸς θὰ
δούλευε.

Πότε πυροφάνι, πότε παραγαδάκι,
πότες τίς ριχτὲς του, θάβγαζε καὶ δαῦ-
τος «τὸ δικό του».

Τὴ θάλασσα αὐτὸς τὴ σπούδασε·
ποῦ κραταεῖ τὸ ψάρι καὶ ποῦ ἔχει ἀνα-
ψαριά — ὡς εἶν καλὰ κι' ἄστους νὰ
βουρλίζονται οἱ ρέστοι. Αὐτὸς ἤξερε
τὴν ἐπιστήμη του, δὲν ἦτανε τσοπά-
νος, μᾶντε καὶ πρωτάρα.

Γέννημα καὶ θρόμμα ἦταν τῆς ἔρμης
τῆς θάλασσας, κλήρα δική της.

Μάστορας τῆς μαστοριάς τῆς ἦταν
αὐτὸς τῆς πολύτεχνης, μάγος καὶ κρᾶ-
χτης τῶν ψαριῶν καὶ τῶν ζουδιῶν της.

Μαλάγρα μοναχὴ ἦταν ὁ ἴσκιος του
ἀπάνω της, μανά καὶ κλώσσα τῶν μα-
μουδιῶν της οὐλῶν.

Τὴ πᾶ νὰ πῇ ψαράς καὶ ψάρι δὲν
τῶξερ ὁ πᾶσα ἕνας. Πρέπει νὰ τῶχη
ἡ κούτρα σου νὰ τὸ ἐλκῇς νὰ τὸ μαυ-
λέψῃς. Πρέπει νὰ σοῦ βολῇ τὸ ἄτιμο,
βλάτη νὰ σ' ἔχη, μακαντάση. Νὰ
σφραίνεται τὸ χνώτο σου καὶ νὰ ῥο-
χεται, νὰ ρέγεται τὸ νασασμό σου καὶ
νὰ τρέχη. Νά, νὰ μουσκοβολᾷ κι' ἡ
πορδὴ σου, νὰ τραβᾷ...

Αὐτὸ θὰ πῇ ψαράς καὶ δόλωμα,
αὐτὸ θὰ πῇ ἀγκίστρι καὶ καμάκι.
Ἄντρες τὰ ῥέζουν τὰ Σφακιά. Ὅχι
παλησοσπιὰ, παλησοσδέλλα. Βυζὶ θέ-
λει τὸ καθερὸ, γούλι ἔχουνε καὶ δαῦτα.
Δὲν πᾶινε αὐτὸς γιὰ γογωβιὸς καὶ γιὰ
σπαρέλια, μᾶντε γιὰ χάνους καὶ γιὰ
βοοῦβες. Λοοσίτι περικαλῶ, λεθρίνι.
Μπαρμποῦνι μὲ μουστάκι, γιὰ νὰ ξε-
ρης. Γέρας ἀπάνω στ' ἀγκίστρι καὶ
στὰ δίχτυα. Καλαμάρι μόνο καὶ γα-
ρίδα. Σὰν τοῦ μπουφου τὸ πουλί·
ἀκου με ποῦ σοῦ λέου.

Τὸ καλαμάρι πάλι θέλει σκαρτσιμάδι
καὶ σκουλήκι, πᾶει ἐμπίτισε. Ἄν θές
νὰ λέγῃσαι ψαράς, ἂ δὲ μὴ νὰ τὸ ψω-
μοτύρι νὰ σὲ περιγελοῦν τὰ παιδαρέλια.

παραμόνευε πίσω απ' τὸ παντζούρι, ἀκούει νὰ χτυπάει βραχνὰ τὸ κουδοῦνι. Κυττάζοντας τὸν ἄντρα της, ἐνῶ ροχαλίζει ὅπως πρὶν μ' εὐχαρίστηση, χαμογελάει, φορᾷ τὴ ρόμπα της, βάνει τὰ γυμνὰ πόδια της στὶς παντοῦφλες καὶ τρέχει βιαστικὴ στὸ φαρμακεῖο. Βλέπει μὲς ἀπ' τὴ τζαμένια πόρτα δυὸ σιέες... Ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ ἀνεβάζει τὸ φυτίλι τῆς λάμπας της καὶ βιάζεται ν' ἀνοίξῃ. Δὲ στενωχωρεῖται πιά, δὲν εἶναι νευρική, δὲν ἔχει διάθεση νὰ κλάψῃ· ἡ καρδιά της μονάχα χτυπάει δυνατὰ.

Ὁ χοντροὺς ταγματάρχης κι' ὁ λεπτὸς Ὀμπτιγίοςσος μπαίνουν. Τώρα μπορεῖ νὰ τοὺς ἰδῇ καλύτερα κανένας.

Ὁ χοντροκοιλαρῆς ὁ ταγματάρχης εἶναι μελαχροινός, γενᾶτος κι' ἴσιος. Στὴν παραμικρότερη κίνησή του τὸ ἀμπέχονο τρίζει κι' ὁ ἰδρώτας σκεπάζει τὸ πρόσωπό του. Ὁ ροδοκόκκινος, ἀγένειος, γυναικίος ἀξιωματικός εἶναι λυγρὸς σὰν ἀγγλικὸ μαστίγιο.

— Τί θέλετε; ρωτᾷ ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ βαστώντας τὴ ρόμπα της στὸ στήθος της.

— Δόστε μας... ἔ, ἔ, ἔ... δεκαπέντε καπίκια μέντες.

Χωρὶς νὰ βιάζεται, ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ κατεβάζει ἓνα μπουκάλι ἀπὸ τὸ ράφι κι' ἀρχίζει νὰ ζυγίζει. Οἱ πελάτες της κυττάζουν τὴ ράχη της, χωρὶς καμμιὰ σύσπαση τοῦ προσώπου. Ὁ ταγματάρχης, σὰ χοντροὺς γάτος, κλείνει τὰ μάτια, κι' ὁ ὑπολοχαγὸς εἶναι πολὺ σοβαρὸς.

— Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ, λέει ὁ ταγματάρχης, ποὺ βλέπω κυρία νὰ πουλᾷ σὲ φαρμακεῖο.

— Δὲν εἶναι καὶ παραῤενο αὐτό, ἀποκρίνεται ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ λοξοκυττάζοντας τὸ τριανταφυλλένιο πρόσωπο τοῦ Ὀμπτιγίοςσος· ὁ ἄντρας μου δὲν ἔχει βοηθὸ στὴ θέση του εἶμαι ἐγώ.

— Ἀ! ἔτσι εἶναι!... Ἔχετε ὠραῖο φαρμακεῖο! Τί μπουκάλια!... δὲ σὰς πειράζει νὰ ζῆτε μέσα σὲ τόσα φάρμακα!... Μπορ!

Ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ δένει τὸ μικρὸ πακέτο καὶ τὸ δίνει στὸν ταγματάρχη. Ὁ Ὀμπτιγίοςσος τὴν πληρώνει δεκαπέντε καπίκια.

Μισὸ λεπτὸ περνάει στὴ σιωπή.

Οἱ ἄντρες, κυττάζοντας ἓνας τὸν ἄλλο, κάνουν ἓνα βῆμα πρὸς τὴν πόρτα, ἔπειτα γυρίζουν πίσω....

— Δόστε μου ἀκόμα, ζητάει ὁ ταγματάρχης, δέκα καπίκια σόδα.

Ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ μὲ μιὰ τεμπέλικη κίνηση, ἀπλώνει, τὸ

χέρι στὸ ράφι....

— Δὲν ἔχετε ἐδῶ, μουρμουρίζει ὁ Ὀμπτιγίοςσος κινώντας τὰ δάχτυλά του, κάτι, χούμ, χούμ... κάτι, καταλαβαίνετε... ποὺ νὰ μοιάξῃ μὲ δυναμωτικὸ φάρμακο!... Νερὸ σέλτζ λόγου χάρι!... Ἔχετε νερὸ σέλτζ;

— Ἔχω, ἀποκριθὲν ἔκείνη.

— Μπράβο! Ἔσεῖς δὲν εἶστε γυναῖκα, εἶστε νεράιδα!... Δόστε μας κάμποσα μπουκαλάκια.

Ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ τυλίγει γλήγορα τὴ σόδα καὶ χάνεται μὲς στὸ σκοτάδι, πίσω ἀπ' τὴν πόρτα.

— Ἐνα ἀληθινὸ φροῦτο! λέει ὁ ταγματάρχης μισοκλείνοντας τὸ μάτι. Δὲ μπορεῖς νὰ βοῇς, Ὀμπτιγίοςσος, μήτε στὴ νῆσο Μαδέρα τέτοιον ἀνανᾶ! Πῶς! Τί λέτε; Ἀκούστε αὐτὸ τὸ ρουχύνισμα!... Εἶναι ὁ κύριος φαρμακοποὶς ποὺ ἀναπαύεται.

Ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ γυρίζει σ' ἓνα λεπτὸ καὶ βάζει ἀπάνω στὸ τραπέζι πέντε μπουκαλάκια. Ἀνεβαίνει ἀπ' τὸ ὑπόγειο, εἶναι κόκκινη καὶ κοντανασαίνει λιγάκι.

— Σούτ!... τῆς λέει ὁ Ὀμπτιγίοςσος, ὅταν ἀφοῦ ξεβούλωσε τὰ μπουκάλια ἄφησε νὰ πέσῃ τὸ τραβηχτήρι. Μὴ δορυβεῖτε! Μὴν κάνετε ἔτσι. Θὰ ξυπνήστε τὸ σύζυγό σας.

— Κι' ἂν τὸν ξυπνήσω!... — Κοιμάται ἥσυχα... Σὰς βλέπει στ' ὄνειρό του... Στὴν ὑγεία σας!...

— Μπᾶ! λέει ὁ ταγματάρχης μὲ τὴ βαθεῖα φωνή του, — καθὼς ρεβόταν ἀφοῦ ἤπιε νερὸ σέλτζ — οἱ σύζυγοι εἶναι μιὰ γενιὰ ἐνοχλητικὴ ποὺ θάκαναν καλὰ νὰ κοιμούντο παντοτενᾶ!

Ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ κυττάζει τὰ ξαναμμένα πρόσωπα τῶν ἀξιωματικῶν, ἀκούει τὶς φλυαρίες τους καὶ σὲ λίγο ἔρχεται στὸ κέφι κι' αὐτὴ. Ὡ! Πόσο νιώθει τὸν ἑαυτὸ της χαρούμενο τώρα! Κουβεντιάει, γελάει, κακαρίζει μαζί τους.

Ἀφοῦ ἐφλυάρισαν ἀρκετά, ὁ δόκτωρ τὴν ἐρώτησε πόσα χρωστοῦν.

— Ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ, μὲ τὰ μάτια στὸ ταβάνι, κινεῖ πολλὴν ὥρα τὰ χεῖλη:

— Ἐξή ρουμπλια καὶ σαρανταοχτὼ καπίκια!

Ὁ Ὀμπτιγίοςσος βγάζει ἓνα χοντροὺ πορτοφόλι, μ' ἓνα μάτσο τραπεζογραμμάτια καὶ πληρώνει.

— Ὁ σύζυγός σας κοιμάται ἥσυχα... μουρμουρίζει σφίγγοντας τὸ χέρι τῆς γυναίκας τοῦ φαρμακοποιοῦ· βλέπει γλυκὰ ὄνειρα...

— Δὲ μοῦ ἀρᾷσει ν' ἀκούω κουταμάρες...

— Κουταμάρες!... Δὲν ἔχεις δίκιο! Ὁ Σαῖπηρ εἶπε: «Καλότυχος ὁποῖος ἦτανε νιδὸς στὰ νιάτα του!».

— Ἀφήστε μου τὸ χέρι! Στὸ τέλος οἱ ἀξιωματικοί, ὅστερα ἀπὸ πολλὰ λόγια, φιλοῦν τὸ χέρι τῆς γυναίκας τοῦ φαρμακοποιοῦ, καὶ βγαίνουν ἀναποφάσιστοι ἀπ' τὸ κατάστημα.

Ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ, ποὺ γύρισε γρήγορα στὴν κἀμαρὴ της, κἀθησε στὴν ἴδια θέση. Βλέπει τὸν ταγματάρχη καὶ τὸν ὑπολοχαγὸ νὰ κάνουν καμμιὰ δεκαριὰ βήματα τεμπέλικα, ἔπειτα νὰ σταματοῦν καὶ κάτι νὰ μουρμουρίζουν. Γιὰ τί μιλοῦν;... Ἡ καρδιά της χτυπᾷ, τὰ μηλίγγια της χτυποῦν· γιατί;... Μήτε ἡ ἴδια δὲν ξέρει... Ἡ καρδιά της χτυπᾷ δυνατὰ σάμπως οἱ δυὸ ἄνθρωποι ποὺ μουρμουρίζουν ἐκεῖ κάτω νὰ ἀποφασίζουν γιὰ τὸ θάνατό της...

Ὅστερα ἀπὸ πέντε λεπτά, ὁ ταγματάρχης ἀφήνει τὸν Ὀμπτιγίοςσος κι' ἀπομακρύνεται· ὁ Ὀμπτιγίοςσος γυρίζει πίσω.

Περνάει μιὰ φορὰ, δυὸ φορὲς μπροστὰ ἀπ' τὸ φαρμακεῖο... Πότε σταματᾷ στὴν πόρτα, πότε φεύγει. Τέλος τὸ κουδοῦνι χτυπάει σιγανά.

— Ποιὸς εἶναι κεῖ;... Ποιὸς εἶναι κεῖ!... λέει ἄξαφνα ἡ φωνὴ τοῦ συζύγου. Χτυποῦν, κι' ἐσὺ δὲν ἀκοῦς!... Τί ἀκαταστασία εἶναι αὕτη!...

Ἐκείνος σηκώνεται, σιάζει τὸ νυχτικὸ του καὶ σέρνοντας τὶς παντοῦφλες του μπαίνει στὸ φαρμακεῖο...

— Τί θέλετε; ρωτᾷ.

— Δόστε μου... δόστε μου, λέει ὁ Ὀμπτιγίοςσος, δεκαπέντε καπίκια μέντες.

Σὲ δυὸ λεπτά ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ βλέπει τὸν Ὀμπτιγίοςσος νὰ βγαίνει ἀπ' τὸ φαρμακεῖο κι' ἀφοῦ ἔκαμε κάμποσα βήματα νὰ πετᾷ μὲ ἀηδία τὶς μέντες στὸ σκονισμένο δρόμο.

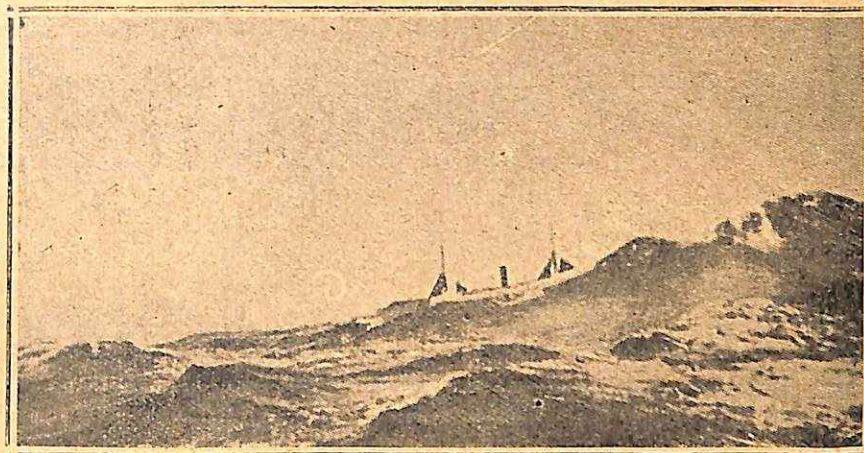
Πιὸ πέρα στὴ γωνία ἀνταμώνει τὸν ταγματάρχη καὶ χάνονται χειρονομώντας στὴν ἄχνα τοῦ δρόμου.

«Πόσο εἶμαι δυστυχισμένη! εἶπε ἡ γυναῖκα τοῦ φαρμακοποιοῦ κυττάζοντας ὀργισμένα τὸ σύζυγό της ποὺ γδύνεται γρήγορα γιὰ νὰ ξαναπλαγιάσῃ. Ὡ! πόσο εἶμαι δυστυχισμένη! ξαναλέει ἄξαφνα κι' ἀναλύεται σὲ δάκρυα... Καὶ κανένας δὲν τὸ ξέρει...».

— Ξέχασα δεκαπέντε καπίκια στὸ τραπέζι, μουρμουρίζει ὁ φαρμακοποὶς καθὼς τυλίγεται στὸ σκέπασμά του· βάλ' τα, σὲ παρακαλῶ, στὸ ταμείο...

Καὶ ξαναπέφτει νὰ κοιμηθῇ.

Μεταφρ. Κ.

Ἐνα κύμα τοῦ Ἀτλαντικοῦ

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ Η ΖΩΗ

ΚΙΝΗΤΗΡΙΟΣ ΔΥΝΑΜΙΣ

ΕΙΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΙΝ ΝΕΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Οἱ νεώτερες ἐφευρέσεις: ἀτμός, ἡλεκτρισμός, ἀεροπορία, αὐτοκίνητον, δὲν μπόρεσαν νὰ πραγματοποιηθῶν παρὰ μὲ μιάν τεραστίαν ἀνάλωσιν ἐνεργείας ὑφ' ὅλας τὰς μορφάς. Καὶ ὅμως, ἔως τώρα, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐδανείσθη τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν παρὰ μόνον ἀπὸ τὸν γαιάνθρακα καί, τοὺς τελευταίους καιροὺς, ἀπὸ τὸ πετρέλαιον, εἰς τρόπον ὥστε σήμερον ἡ κατανάλωσις αὐτῶν τῶν δύο φυσικῶν προϊόντων θίγει τὴν παραγωγὴν· ἐὰν δὲ ἡ βιομηχανία ἐξακολουθήσῃ νὰ προσδεύῃ μὲ τὴν σημερινὴν ὀρυκτικὴν ταχύτητα, ἡ ἀνθρωπότης ἀπειλεῖται νὰ στερηθῇ τῆς «ἀναγκαίας ἐνεργείας».

Ὁ σοφὸς Σουηδὸς φυσικὸς Σβάντε Ἀρρένιους, ἀπὸ τέτοιες σκέψεις ὀρυκτικῶν, ἐβλήθη νὰ κάμῃ μιάν ἀπογραφὴ τῆς διαθέσιμου ἐνεργείας ποὺ ὑπάρχει στὴ γῆ, ὑφ' ὅλας τὰς μορφάς της. Φυσικά, οἱ ἀριθμοὶ ποὺ μᾶς δίδει δὲν εἶναι παρὰ κατὰ προσέγγισιν, ἐπιτρέπουν ὅμως τοῦλάχιστον νὰ σχηματίσωμε μιὰ ἰδέαν γιὰ τὴ σημερινὴν θέσιν τοῦ ζητήματος καὶ γιὰ τὴν ἔκτα-

σιν καὶ τὴν ἔντασιν τῶν «ἐφεδρειῶν ἐνεργείας» ποὺ διαθέτει ἡ ἀνθρωπότης.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν γαιάνθρακα οἱ ἐφεδρεῖες αὐτῆς εἶναι ἀκόμη ἀξιόλογες· ὑπάρχει ἀπόθεμα ἄρκετὸ γιὰ 7.000 χρόνια, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξαγωγή ὅλου τοῦ γαιάνθρακος τοῦ περιεχομένου μέσα εἰς τὴ γῆ καὶ νὰ μὴν αὐξηθῇ ἡ κατανάλωσις. Ἀλλά, δεδομένου ὅτι ἡ κατανάλωσις αὐξάνεται συνεχῶς καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξαγωγή γαιάνθρακος ἀπὸ βάθος μεγαλειότερον τῶν 1.800 μέτρων, τὸ ἀπόθεμα δὲν μπορεῖ νὰ διαρκέσῃ παραπάνω ἀπὸ 2.000 χρόνια καὶ πάλι, ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι μᾶλλον «αἰσιόδοξος».

Γιὰ τὸ πετρέλαιο, ὁ Ἀρρένιους προλέγει ὑπαρξὶν πολὺ βραχυτέραν κατὰ τὸν Σουηδὸν ἐπιστήμονα, ἡ σημερινὴ γενεὰ θὰ ἰδῇ τὸ τέλος τοῦ πετρελαίου. Αὐτῆς τῆς γνώμης εἶναι καὶ πολλοὶ γεωλόγοι· παντοῦ δὲ προσπαθοῦν νὰ κατασκευάσουν τεχνητὰ προῖοντα, τὰ ὁποῖα νὰ μπορέσουν νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν βενζίνη στὴ λειτουργίαν τῶν κινητήρων.

Ἀλλὰ οἱ πηγὲς ἐνεργείας δὲν περιορίζονται στὸν γαιάνθρακα καὶ τὸ πετρέλαιο· ὑπάρχουν καὶ οἱ φυσικὲς

δυνάμεις: τὸ τρεχάμενο νερό, οἱ παλίρροιες καὶ τὰ κύματα, ὁ ἄνεμος, ἡ ἥλιακή θερμότης. Ἀς δοῦμε τί μποροῦν νὰ μᾶς δώσουν.

Ἡ δύναμις ποὺ παράγεται ἀπὸ τὸ τρεχάμενο νερό — οἱ ὑδραυλικὲς δυνάμεις ποὺ ἀποκαλοῦνται συνολικῶς «λευκὸς ἄνθραξ» — ἀνέρχεται περίπου εἰς 750 ἑκατομμύρια ἵππων ἀτμοῦ, ἔκ τῶν ὁποίων μόνον τὸ ἓνα δέκατον μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ σήμερον.

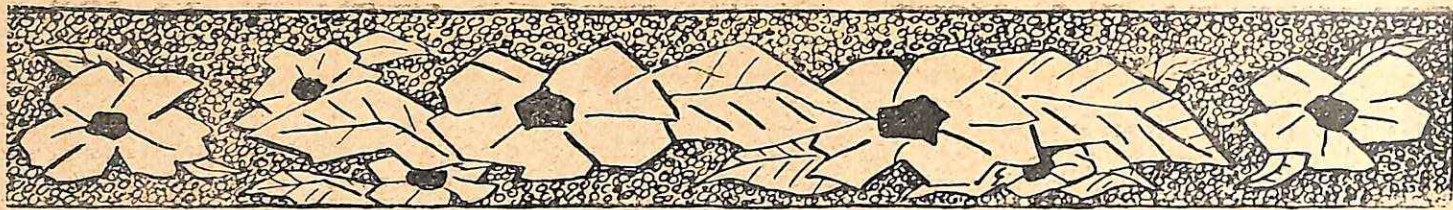
Ὅστε οἱ ὑδραυλικὲς δυνάμεις δὲν ἢμποροῦν νὰ ἀναπληρώσουν τὸν γαιάνθρακα. Ὑπάρχει ὅμως ἡ δύναμις τῶν παλίρροιας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μιάν τεραστίαν ἐφεδρείαν, τοῦλάχιστον κατὰ θεωρίαν.

Ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως ἡ δύναμις αὕτη εἶναι πολὺ διασκορπισμένη, ποικίλλει ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴν ἄλλη μαζί μὲ τὶς φάσεις τῆς σελήνης, καὶ θὰ ἀπαιτηθῇ δαπανηρότατες ἐγκαταστάσεις. Πάντως, εἶναι μιὰ «ἐξασφαλισμένη» ἐφεδρεία καί, γι' αὐτό, πολὺτιμη. Ἡ ἐνέργεια τῶν κυμάτων εἶναι ἀνυπολόγιστη· ἀλλά, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι πολὺ ἐμμετάβλητη, συχνὰ εἶναι σὲ τέτοιον σημεῖο ἔντονη, ὥστε τὰ περισσότερα μέσα ποὺ ἐδοκιμάσθησαν γιὰ τὴν χρησιμοποίησίν της, ἐκασταστράφηκαν ἀπὸ τὶς τρικυμίες.

Ἐπειτα εἶναι ὁ ἄνεμος· ὁ Ἀρρένιους ὑπολογίζει τὴν ἐνέργειάν του, μετατροπὴν ἐνέργειας ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ 33 σὺν ἑκφοραζόμενον ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ 33 μὲ δεκαοκτὼ μηδενικά. Ὅστε μποροῦμε, στὸ κεφάλαιον αὐτό, νὰ εἰμώσῃσιν αὐτὸν ἄλλα πρὸς νὰ «τελειοποιήσωμε τοὺς ἀεροκίνητους, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ λειτουργοῦν μὲ ὅλες τὶς καιρικὲς καταστάσεις. Οἱ σημαντικὲς ἐρευνες κατὰ Κωνσταντίν, τοῦ Τομάς, τοῦ Σιμπέλιους ἐπιτρέπουν νὰ ἐλπίζωμε ὅτι θὰ ἐπιτευχθῶν καλὰ ἀποτελέσματα.

Τέλος, ὑπάρχει ἡ ἥλιακή θερμότης, ἡ ὁποία ἔσχυνε ἑπάνω στὴ γῆ 530.000.000.000.000.000.000 μονάδες θερμότητος. Σήμερον κατανάλωσκον ἐνέργειαν χίλις φορὲς λιγώτερον· ὥστε στὴν πηγὴν αὐτὴν ἔγκειται ἡ «ἀσφάλειά» μας. Ἡ ἥλιακή ἐνέργεια μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ μὲ κάποιον, μὲ θερμοηλεκτρικὲς στήλες ἢ, ἐμμέσως, μὲ τὴν ἐξαγωγή τοῦ οἰνοπνεύματος τῶν φυτῶν, τὰ ὁποῖα δὲν φυτρώνουν παρὰ χάρις στὴν ἥλιακή θερμότητα.

ΕΛΙΝ ΠΕΛΙΝ

ΤΟ ΓΕΡΙΚΟ ΒΩΔΙ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Μές απ' τις παιδικές μου αναμνήσεις για το ξεστό τζάκι του σπιτιού, για το γενέθλιο χωριουδάκι, που μπρός του τρέχει σά ζωηρή κοπέλλα γοήγορο ποταμάκι, που στις άκρες του παίζαμε μες απ' τις αναμνήσεις μου για την αγαπημένη αυτήν ομορφην είκόνα, που τόσο φιλόφρονα κι' άχτιδοβόλα μου χαμογελάει, στην ανάμνησή μου ξεπηδάει ή μεγάλη κοκκαλιάρικη φιγούρα του Μπέλτσο, του γέρικου βωδιού μας.

Αφού σωρό χρόνια έσυρε τάλλετρι υπάκουα, με τη μεγαλόπρεπη σιωπή της βωδίσιας ψυχής του, ήταν τώρα αδύναμος πιά και γερασμένος. Ο πατέρας μου τον είχε κοιτάξει από μικρό μοσκαράκι κι' ήξερε όλη του τη ζωή, μιὰ ζωή κόπων και υποταγής στη μοίρα. Αγαπούσε τον γέρικο αυτόν εργάτη, το σύντροφό του, δέ σκεφτόταν τίποτα κακό γι' αυτόν, τον εσυμπονούσε με την καρδιά του καί, μ' όλο που ήταν άχρηστος, δέν ήθελε να τον πωλήση μήτε να τον βασανίζει περσότερο στη δουλειά, μὰ τον άφησε να ζή λεύτερα κι' άλαφριά στα γεράματα.

Ο άμοιρος ό Μπέλτσο! Πόσο πονεμένο είχε το βλέμμα και πόσο άδολη την ψυχή. Ήταν το πιο μεγάλο ζωντανό στο χωριό, άσπρος σά χιονοστιβάδα, με μεγάλα μαργαριταρένια κέρατα, γυρισμένα πάνω στο κούτελό του σά λύρα.

Ο Μπέλτσο πλάγιαζε πάντα στην αβλή, στο ύπόστεγο, τριγυρισμένος από τις φροντίδες των παιδιών. Έμεις τον έχτενίζαμε, τον έχαιδεύαμε, του φέροναμε τροφή και στολιζαμε τα κέρατά του με μεγάλα μπουκέτα λουλούδια. Μ' αυτά ήταν όμοιος με «γέρο συμπέθερο», φαινόταν γελοίος, μὰ δέ μὰς κάκωνε. Ο γέρο-άγαθούλης αυτός μὰς έκοιτούσε φιλικά με τα μεγάλα του μαύρα μάτια, τόσο γαλήνια, χαδιάρικα, συλλογισμένα και μελαγχο-

λικά, που θαρρείς κι' ήθελε κάτι να μὰς πη. Έμεις καρφώναμε τα μάτια μας πάνω του, σωπαίναμε και ρωτούσαμε:

—Τ' είναι, Μπέλτσο;... Έ;... Είπες... Θες τίποτα;

Ο Μπέλτσο κουνούσε το κεφάλι του, αναστέναζε βαθειά κι' άρχιζε άργά άργά να μασάη με το χωρίς δόντια στόμα του.

Έμεις του δίναμε αδιάκοπα τροφή. Έκείνος αιώνια έτρωγε, αιώνια μασούσε και μ' όλο αυτό ήταν φοβερά κοκκαλιάρης. Το κορμί του είχε κάνει βαθειές λακούβες, τα πλευρά του μπορούσε κανείς να τα μετρήσει και τα κόκκαλα, ή ώμοπλάτη κ' οι σπόνδυλοί του ξεπηδούσαν όμοιοι με τους όδοντωτούς λόφους της Στάρα-Πλανίνας.

Κάθε πρωινό ό Μπέλτσο σηκωνόταν, τίνανε από πάνω του τ' άχαρα, έγλυφε τα μουνδιασμένα από το πλάγιασμα μέλη του, έβγαινε από το ύπόστεγο κι' έπαιρνε το δρόμο για το ποτάμι, να πιη νερό. Στο δρόμο διάβαινε άργά, γαλήνια και κρατούσε το κεφάλι του περήφανα, θαρρείς πως ένιωθε το μεγάλο έργο που άφησε πίσω του. Καί με τα βαδισιμμένα του πλευρά, με τα όμορφα του κέρατα, στολισμένα με τα λουλούδια μας, με τις καθάριες τρίχες του, μ' όλη την κολοσιαιά κοκκαλιάρικη μορφή του, ήταν μεγαλόπρεπος.

Ο Μπέλτσο πάγαινε ύσαμε το ποτάμι, έπινε νερό και πάλι ήσυχα, χωρίς να κοιτάξη δώθε-κειθε, γύριζε στον τόπο του κάτω απ' το ύπόστεγο. Το δειλινό ξανάβγαινε πάλι ολομόναχος, χωρίς κανέναν να τον καλέση ή να τον διώξη και πάλι γύριζε. Ποτέ δέ λάθευε τις ώρες για τους μικρούς αυτούς περιπάτους κ' οι άνθρωποι μ' αυτούς μετρούσαν τον καιρό, σά με το ρολόγι.

Τό καλοκαίρι τον στέλναμε στη βοσκή με την άγέλη του χωριού. Μά, καθώς πάγαιναν μακριά, τα ζώα του χωριού, στα βουνά, σκαρφίζοναν στους

λόφους και τα βράχια κι' αυτό ήταν δύσκολο για τον Μπέλτσο. Πότε-πότε τα βράδια έμενε πίσω και γύριζε άργά. Κάποτε χάθηκε κι' ό πατέρας μου τον έγύρευε όλη νύχτα στο βουνό.

Τόν έβοήκων κατακουρασμένο, ξαπλωμένο κάπου στο δρόμο.

Από τότε ό πατέρας μου αποφάσισε να στέλνη τον Μπέλτσο όχι με την άγέλη, μὰ με τα μοσκάκια. Αυτά δέν πάγαιναν μακριά, δέ χώνονταν στα βουνά και για τον Μπέλτσο δέν ήταν κίνδυνος να χαθή.

Την πρώτη μέρα ό Μπέλτσο δέ θέλησε να πάη με τα ζουρλά αυτά παιδιά και γύρισε προσβλημένος, πριν ακόμα βγή απ' το χωριό. Ο μικρός βουκόλος μάταια πάσκιζε να τον γυρίσει στην άγέλη. Ο Μπέλτσο φύσηξε τόσο θυμωμένα με τα ρουθούνια του και τόσο φοβερά του πρόβαλε τα κέρατα, που αυτός φοβήθηκε και τον άφηκε λεύτερο. Τη δεύτερη μέρα, ύστερ' από πείσματα και δισταγμούς, πήγε, μὰ κοντά το γιόμα γύρισε πάλι με προσβλημένο τον έγωισμό του. Τα μοσκάκια, τα ζουρλά αυτά παιδιά με τις κουλουριασμένες ουρές και τα ξένοιαστα πηδήματά τους, τον είχαν προσβάλει με τις παλαβωμάρες τους.

Ύστερ' από λίγες μέρες το πείσμα του Μπέλτσο είχε πέσει. Ύπέκυψε στη μοίρα με τη μοιρολατρεία φιλοσόφου. Ο κόσμος έβγαιναν έπίτηδες να τον βλέπουν πώς κινάει. Σά μαζεύνονταν τα μοσκάκια και κινούσαν μέσα σε σύννεφο σκόνη, οδηγούμενα από το βουκόλο, ό Μπέλτσο στεκόταν παράλληλα με τα μοσκάκια και κινούσε παράπλευρα, σά δάσκαλος στο πλευρό των μαθητών. Πότε-πότε φρυσούσε σε κανένα ζωηρό μοσκάκι και τουδείχνε τα μεγάλα του κέρατα.

Πρωί τα χαράματα, μόλις άκούγεν ό Μπέλτσο τη φωνή του βουκόλου, έβγαινε από την πόρτα και στεκόταν σ' άνοιχτά δξω με τα μάτια καρφωμένα στον πράσινο κάμπο, όπου οι πρώτες άχτίνες του ήλιου μόλις είχαν

σπάσει τις στάλες της δροσιάς, και για πολύ κοιτούσε τα χωράφια που όργωσε, τα λιβάδια που δούλεψε κι' όπου κάποτε βόσκησε νέος και γερός. Τα όγρά του μάτια έβλεπαν θλιμμένα για πολύν καιρό και δέ μπορούσαν να ξεχωρίσουν καθαρά. Αναστέναζε βαθειά σαν άνθρωπος.

Τί να συνέβαινε στην άθόρυβη και σιωπηλή αυτή ψυχή!

Κάποτε ό Μπέλτσο άρρώστησε. Δέ βγήκεν από το ύπόστεγο, δέν πήγεν δξω να κοιτάξη τον κάμπο κι' έμεινε πλαγιασμένος. Το κορμί του είχε άσκημίσει, οι τρίχες του ήταν όρθωμένες, έτρωμε σαν πυρετωμένος, τα μάτια του έβλεπαν άρρωστιάρικα και μέσα τους διάβαζε κανείς τον πόνο. Τόν έσκεπάσαμε μ' ένα χαλί, του δώσαμε τροφή, μὰ ό Μπέλτσο δέ γύρισε να τη δη. Του δώσαμε νερό, μούσκεψε τα ρουθούνια του, γύρισε πέρα το κεφάλι του δυσχεστημένος κι' αναστέναζε βαθειά. Καλέσαμε γοήγορα τον άλλμπάντη, που ήξαιρε και να γιαιτρεύη. Τόν έκοίταξε προσεχτικά, του τσίμπησε την ουρά, του τράβηξε τ' αυτιά, του άναποδογύρισε τα βλέφαρα, του φύσηξε, στο τέλος, μ' ένα καλάμι, κάποια μαύρη πικρή σκόνη στη μύτη και τον άφησε.

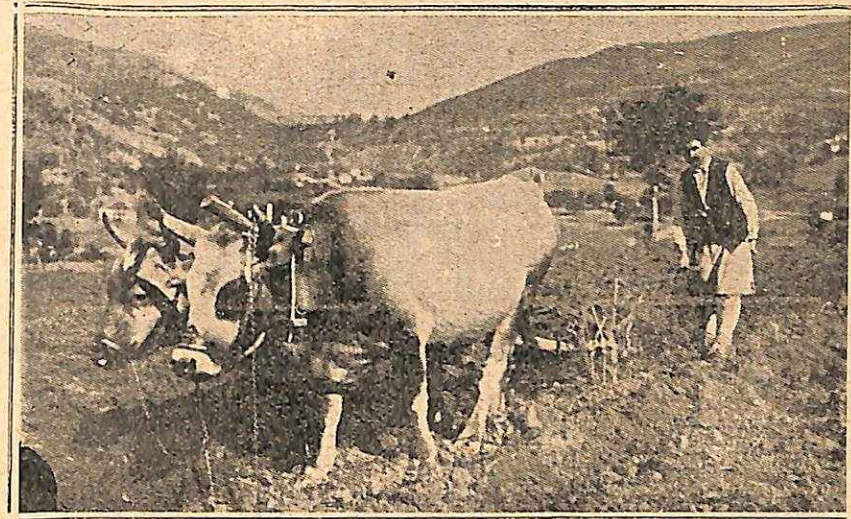
Κάμποσες μέρες ό Μπέλτσο έμεινε άρρωστος, ζαρωμένος, χωρίς να ρίξει βλέμμα μήτε στην τροφή, μήτε στο νερό που του φέραμε. Άδυνάτισε φοβερά. Το κορμί του έγινε ίσχνό σά σανίδι. Όταν άρχισε να τρώη και να σηκώνεται, μόλις κρατιόταν στα πόδια του.

Ήταν όμορφη άνοιξιάνικη μέρα. Γιορτή. Ο κόσμος γύριζαν από την εκκλησία χαρούμενοι και καλοντυμένοι. Στο περιβόλι μας είχαν άνθισει οι γέρικες ρεικιές και χαιρετούσαν ή μιὰ την άλλη γελαστές, σά γριές ντυμένες για γάμο. Τη νύχτα είχε πέσει βροχούλα. Η ατμόσφαιρα ήταν δροσερή κι' ό ουρανός καθαρός και ξάστερος. Ο ήλιος είχε χτυπήσει πάνω στους λόφους λαμπερός, όμορφος, γιορτινός, θαρρείς πώς είχε βγή από την εκκλησία μαζί με τον κόσμο.

Ο Μπέλτσο είχε καλύτερο βλέμμα. Χαρούμενοι για την ανάρωσή του,

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

297

Έβλεπε τα χωράφια στο όργωμα

του είχαμε δέσει στα κέρατα μεγάλα δροσερά μπουκέτα από τρυφερή τσουκνίδα, λουλούδια ρεικιᾶς και ήράνθεμα. Τόν έχαιδεύαμε, τον έχτενίζαμε κι' εκείνος μισόκλεινε τα μάτια του από εύχαρίστηση.

Για μιὰ στιγμή ό Μπέλτσο άργά-άργά χωρίστηκε από μὰς, τράβηξε, και καταβάλλοντας προσπάθεια να κρατηθή στα πόδια του βγήκεν από την πόρτα ύδια πάντα μεγαλόπρεπος κι' όμορφος, όπως ήταν, μόνο πολύ πιο αδύνατος. Θελήσαμε να τον σταματήσουμε, μὰ ή μητέρα μὰς είπε να τον αφήσουμε να περιπατήσει. Τραβήξαμε πίσω του.

Ο Μπέλτσο πήρε το δρόμο για το ποτάμι. «Όσοι δέν τον είχαν ιδη από καιρό, σταματούσαν κι' έλεγαν: «Ο άμοιρος ό Μπέλτσο!...».

Πήγε στο ποτάμι, έπινε νερό, στάθηκε για πολύ καί, όπως ποτέ ως τότε, δέ γύρισε κατ' εὐθείαν στο σπίτι, μὰ τράβηξε για το χωράφι μας εκεί κοντά, όπου λικνίζονταν ή μόλις σταχυωμένη βούζα, που στα κύματά της άκούγονταν δοτύκια και που πάνω της χοροπηδούσαν μικρές παπαρούνες. Ο Μπέλτσο στάθηκε στην άκρη στο χωράφι, το κοίταξε σαν κάτι γνώριμό του και δάγκωσε μιὰ-δυό φορές από τα χόρτα στην άκρη. Ξαφνικά ό

Μπέλτσο σείστηκε σύγκορμος κι' έπεσε μ' ένα βαθιό άρρωστικένο άναστεναγμό. Τρομαγμένοι έμεις βάλαμε τα κλάματα και τρέξαμε να το πούμε στο σπίτι.

Όταν ξαναγυρίσαμε με τον πατέρα μου, ό Μπέλτσο ήταν ξαπλωμένος νεκρός στην άκρη στο χωράφι, με το κεφάλι γεμένο στο άνθισμένο χαντάκι, με δλάνοιχτα τα μάτια προς το γαλάζιο ουρανό, μελαγχολικά, σιωπηλά κι' όμορφα, μὰ χωρίς βλέμμα πιά.

Έτσι πέθανε ό γέρος αυτός εργάτης, ό βουβός αυτός φίλος μας.

Στην άκρη στο χωράφι που κάποτε αυτός όργωσε και που ήρθε τώρα να γείρη το κουρασμένο του κεφάλι, θάψαμε το γέρικο βώδι, μέσα σε βαθύ τάφο, όπως θάβουμε άνθρωπο. Πάνω στον τάφο αυτό, σκεπασμένο με άσπρες πέτρες, την άνοιξη βλασταίνει πολύχρωμο χόρτο.

Την τοποθεσία, όπου βοίσκεται ό μοναχικός αυτός ήσυχαστής, οι άνθρωποι την είπαν: «Του Μπέλτσο ό τάφος».

Και πάντα, όταν επισκεφτούμαι το χωριό μου, δέν ξεχνώ να προσκυνήσω πάνω σε δυό αγαπημένους τάφους: Στον τάφο της μάνας μου και στον τάφο του Μπέλτσο.

Μεταφρ. ΤΑΣΟΣ ΒΑΦΕΙΔΗΣ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΣΛΑΤΤΕΡ Ο ΘΑΥΜΑΤΟΠΟΙΟΣ

ΕΝΑΣ ΑΝΙΑΤΟΣ ΜΥΣΤΙΚΟΠΑΘΗΣ

σφαλώς ο πιο μεγα-
λύτερος θαυματοποιός
του περασμένου αιώ-
νος είναι ο Φραγκίσκος
Σλάττερ, ο όποιος είχε
γεννηθεί στην Αλσατία
στα 1855. Μια μέρα
βρέθηκε στην Αμερική,
δοκίμασε κάμποσα επαγ-
γέλματα με τη σειρά κι' ένα ωραίο
πρωί ξύπνησε άγιος. Από τότε άρχισε
να κάνει περιουσίες στις απέραντες
αμερικανικές πολιτείες και να διακη-
ρύττει στον κόσμο πως ήταν απεσταλ-
μένος του Θεού. Τον έκλεισαν κάποτε
μέσα στη φυλακή, εκείνος όμως δεν
έπαψε κι' εκεί να διδάσκει. Οι κατάδι-
κοι στην αρχή τον έκορόιδευαν, αλλά
δεν άργησαν να δώσουν προσοχή στα
έμπνευσμένα του λόγια. Ο θαυματο-
ποιός δεν είχε παρά να βάλει το χέρι
του άπάνω στο κεφάλι των άρρώστων
κι' εκείνοι άμέσως γιαιτρεύονταν. Μό-
λις βγήκε απ' τη φυλακή, τράβηξε για
τὸ Τεξάς. Η' αλλόκοτη φορεσιά του,
τὰ γυμνά πόδια του, τὰ μακριά του
μαλλιά που πλακίσωναν ένα φωτισμένο
πρόσωπο, έκαναν τὰ πλήθη να τρέχουν
άποπίσω του. Οι πιο φαντασμένοι απ'
αυτούς πιστεύαν πως ήταν ὁ Ἡλίας που
είχε αναστηθεί.

«Τεντώστε τ' αὐτί σας κι' ἐλάτε
μαζί μου, τοὺς ἔλεγε ὁ Σλάττερ. Δὲν
εἶμαι παρὰ ἑνας ἀπλὸς ἀπεσταλμένος
τοῦ οὐρανοῦ πατρός μου».

Κι' ὅλοι τρέχανε κοντά του. Γιατρεῦε
τοὺς ἀρρώστους καὶ παρηγοροῦσε τοὺς
πονεμένους. Σὲ κάποιο μέρος τὸν ἔκλει-
σαν μέσα σ' ἕνα φρενοκομεῖο, ἀλλὰ
βγήκε ἀπὸ κεῖ μέσα πὺλ λαοφιλῆς ἀπὸ
πρῶτα. Τότε ἔφυγε γιὰ τὴν Καλλιφορ-
νία. Περνοῦσε ἀπὸ τὰ μεξικανικὰ χω-
ριά καὶ κήρυττε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ,
ἀνάμεσα στὴ γενικὴ λατρεία καὶ σὸν
κοινὸ θαυμασμό. Ἐκαμε ἕνα σωρὸ θαύ-
ματα σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, εὐλόγησε
τὰ παιδιὰ καὶ τὸ Δεκέμβρι τοῦ 1894
ἔφτασε στὸ Σάν Φραγκίσκο. Ἀπὸ κεῖ,
πάντα ξυπόλυτος καὶ ξεσκούφωτος,
τράβηξε πρὸς τὴν ἔρημο τοῦ Μοάβ κι'
ἔφτασε τέλος στὸ Φλάγκσταφτ. Ἀφοῦ
ἔμεινε ἐκεῖ λίγες ὁδομάδες ζώντας σὰν
ἀπλὸς τσοπάνης ἐξακολούθησε τὴν πο-
ρεία του μὲς ἀπ' τὴς ἰνδιανὲς φυλές.
Οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων ἔτρε-

χαν νὰ τὸν ἴδουν κι' ἔμεναν ἐκπληκτοί
στὸ ἀντίκρυσμά του. Ὑστερὰ ἀπὸ πέντε
μέρες φάνηκε κάπου νὰ συνοδεύεται
ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ τῆς φυλῆς τῶν Ναθα-
γιό. Κάθε τόσο ἔκανε νέα θαύματα
καὶ γέμιζε μ' ἐνθουσιασμὸ τὴς παρθενι-
κῆς ἐκείνης ψυχῆς, ποὺ λαχταροῦσαν
νὰ τοῦ ἀγγίξουν τὰ χέρια. Ἀφοῦ πέρασε
ἀπὸ πολλὰς ἐπαρχίες σταμάτησε στὸ
Ντανβέ, ποὺ ἔγινε ἔπειτα ὁ ἀγαπητὸς
τοῦ τόπου διαμονῆς. Ἀπὸ παντοῦ κου-
βαλιόνταν στὴν πόλη κάθε μέρα πιστοὶ
καὶ ἀπιστοὶ, καλοὶ καὶ κακοὶ, ἀνυπο-
μονώντας νὰ ἴδουν τὸν ἀπεσταλμένο τοῦ
Θεοῦ. Ὁρθόκληπτες γυναῖκες τὸν συ-
νόδευαν, οἱ ἄντρες τὸν ἐθαύμαζαν, οἱ

Σλάττερ ὁ θαυματοποιός

ἀμερικανοὶ δημοσιογράφοι ἀκόμα ἔσκυ-
θαν μ' εὐλάβεια μπρὸς τὴν ἀπλότητά
του καὶ περιγράφαν μ' ἐνθουσιώδη λό-
για τὰ ἀναρίθμητα θαύματα τοῦ προ-
φήτου τοῦ Ντανβέ, ὅπως τὸν ἔλεγαν.

«Ἐγὼ δὲν εἶμαι τίποτε, ἔλεγε σὸν
κόσμο, μὰ ὁ πατέρας μου εἶναι τὸ πᾶν.
Πιστεῦτε σ' αὐτὸν καὶ θὰ σωθῆτε.
Αὐτὸς μπερδεύει νὰ γιάνει δυὸ ἄρρωστα
πλεμόνια καὶ νὰ ἐξαλείψῃ τοὺς ρευμα-
τισμούς καθὼς καὶ τὸ βράχνιασμα.
Ἀρκεῖ νὰ θελήσῃ αὐτὸς κι' ὁ ἄρρωστος
γίνεται καλά, ὅπως ἀκόμα κι' ὁ γερὸς
ἀρρωσταίνει. Μὲ ρωτᾶτε σὲ τί συνίστα-
ται ἡ δύναμή μου. Δὲν ὑπάρχει δύνα-
μη, τὴν ἀντικαθιστᾷ ἡ θέληση».

Μία μέρα ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσαν ἀρ-

κετὲς χιλιάδες κόσμου, ὁ Σλάττερ γύ-
ρισε πίσω καὶ λέει σ' ἕνα ἀνθρώπο
ποὺ βρέθηκε κοντά του, μ' ἐπιτακτικὸ
τόνο:

«Φύγε. Ν' ἀφήσῃς γρήγορὰ τὸ Ντανβέ,
γιατὶ εἶσαι δολοφόνος!».

Κι' ὁ ἄγνωστος ἀμέσως ἐχάθηκε ἀπὸ
μπροστά του, ἐνῶ τὸ πλήθος ἄρχισε νὰ
ἐπευφημῇ τὸν προφήτη ποὺ μπορούσε
νὰ διαβάξῃ μὲς στὴς καρδιὲς τῶν ἄλλων.

Καὶ τὰ θαύματα ἐξακολουθοῦσαν.
Ἄντρες, γυναῖκες, παιδιὰ, ἔτρεχαν κον-
τά του γιὰ νὰ τοὺς συχωρέσῃ τὴς
ἀμαρτίες καὶ νὰ τοὺς γιαιτρέψῃ τὴς ἀρ-
ρώστειες. Οἱ τυφλοὶ ἐβλεπαν, οἱ κου-
φοὶ ἀκούγαν κι' οἱ κουλοὶ περπατοῦ-
σαν. Ἡ πίστη δυνάμωνε στὸ Μεξικὸ κι'
ἀπὸ κεῖ ἀπλωνόταν σ' ὅλη τὴν Ἀμερική.

Ἡ φήμη τῶν ὑπερφυσικῶν ἰδιοτή-
των του ἔφτασε ὡς τὴν Εὐρώπη κι' οἱ
ἀγγλικὲς ἐφημερίδες δημοσίευαν κάθε
τόσο περιγραφὰς τῶν θαυμάτων τοῦ
Σλάττερ, ἔτσι ποὺ τὸ Μεξικὸ κατάν-
τησε νὰ γίνῃ τὸ καταφύγιον τῶν ἀνιά-
των ὅλου τοῦ κόσμου. Στρατιωτικοὶ
διοικητὲς, ἄνωτεροὶ ὑπάλληλοι, μεγά-
λοι βιομήχανοι θεοκλιώνουν μὲ τὴν ὑπο-
γραφή τους στὰ φύλλα ὅτι ὁ μάγος αὐ-
τὸς τοὺς ἐγιάτρευε ἀπὸ διάφορες ἀρρώ-
στειες, μικρὰς ἢ μεγάλες, ἔφτανε ν'
ἀπλώσῃ τὸ χέρι του ποὺ ἦταν γαντο-
φορεμένο κι' ὁ ἄρρωστος ἀμέσως γινό-
ταν καλά. Μπροστά του ἐξαφανίζονταν
κάθε λογῆς ἀσθένεια: παραλυσία, μυω-
πία, κουφαμάρα, καμπόρρωμα, διφθερί-
τις, φθίση. Ὁλόκληρα δέματα ἀπὸ γάν-
τια, σταλμένα ἀπὸ παντοῦ, δρισκόνταν
μπροστὰ σὸ σπῆτι ὅπου κατοικοῦσε ὁ
Σλάττερ. Ὁ θαυματουργὸς τᾶπιανε μὲ
τὸ χέρι του καὶ τὰ σκορποῦσε στὸ
πλήθος. Αὐτὸ τὸ ἔκανε γιὰ νὰ δυνα-
μώσῃ τὴν πίστη μὲς στὴν ψυχὴ τῶν
πιστῶν, πρᾶμα ποὺ εὐκολὰ τὸ πετύ-
χαινε, ἀφοῦ τὰ ἀποτελέσματα ἦταν πάλι
τὰ ἴδια. Ἔτσι ἐξηγεῖται πὼς κατόρ-
θωνε ὁ Σλάττερ νὰ γιαιτρέψῃ τρεῖς ὡς
πέντε χιλιάδες τὴν ἡμέρα.

Ὁ Σλάττερ ἔδειχνε μεγάλη ἀπυστρο-
φή γιὰ τὸ χρῆμα. «Τὶ νὰ τὸ κάμω τὸ
χρῆμα ποὺ κυνηγᾷτε ἐσεῖς; τοὺς ἔλε-
λε. Μήπως ὁ πατέρας μου δὲ μοῦ δί-
νει ὅ,τι χρειάζομαι; Δὲν ὑπάρχει με-
γαλύτερος πλοῦτος ἀπὸ τὴν πίστη. Πι-
στεύω σὸν πατέρα μου μὲ ὅλη τὴ
φλογερὴ πίστη μου».

Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ἔφταναν κά-
θε τόσο δῶρα. μὰ αὐτὸς ἀρνιόταν
ἡσυχὰ νὰ τὰ κρατήσῃ. Στὸ τέλος δὲν
τοῦ ἔστειλαν παρὰ μονάχα γάντια ποὺ
ὁ ἅγιος τ' ἀγγίξε καὶ τὰ πετοῦσε στοὺς
ἀρρώστους καὶ τοὺς δυστυχισμένους.

Ἡ δόξα του μέρα μὲ τὴν ἡμέρα με-
γάλωνε. Ἡ δυσπιστία ὑποχώρησε πιά
ὀλοκληρωτικὰ καὶ μικροὶ μεγάλοι τὸν
προσκυνοῦσαν μὲ κατάνυξη. Αὐτὸς δὲν
ἐδιάβαζε ἄλλο ἀπὸ προφητεῖες κι' ἔπεσε
σ' ἕνα εἶδος ἀνωτέρας ἐκστάσεως. Μία
μέρα ἄρχισε νὰ κηρύττῃ πὼς ἦταν
γυῖος τοῦ Θεοῦ κι' εἶχε κατεβῇ ἀπ'
τοὺς οὐρανοὺς γιὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀμαρ-
τωλοὺς. Ἄλλῃ μιᾷ μέρα πάλι ἀνῆγγ-
γειλε ὅτι θὰ μείνῃ νησιτικὸς σαράντα
μέρες κι' ὅλοι ἔτρεξαν νὰ ἴδουν τὸ νέο
αὐτὸ θαῦμα. Τριγυρισμένος ἀπ' τοὺς
πιστοὺς τοῦ ὁ Σλάττερ ἐξακολουθοῦσε,
χωρὶς νὰ βάζῃ τίποτε στὸ στόμα του,
νὰ γιαιτρέψῃ τοὺς ἀρρώστους καὶ νὰ
τοὺς δίνῃ τὴν εὐλογία του. Ἔτσι
πέρασαν σαράντα μερόνυχτα κι' ὅταν
ὁ θαυματουργὸς ὕστερα ἀπὸ μιὰ τέ-
τοιαν νηστεία κάθισε στὸ τραπέζι νὰ
φάγῃ, ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ πλήθους
ἔφτασε στὸ ἀπροχώρητο.

Κανένας δὲ μπορεῖ σήμερα νὰ ἀμφι-
σδητήσῃ τὰ θαύματα τοῦ Σλάττερ, γιὰ
τὰ ὁποῖα ἔχουμε τόσες ἀξιόπιστες μαρ-
τυρίες. Κι' αὐτὰ τὰ φαινόμενα ἐξηγοῦν-
ται ἂν λογαριάσουμε τὴν ἐπιβολὴ τοῦ
ἐξασκοῦσε ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μὲ τὰ
ἀπλὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τὴ γοητεία
τοῦ προσώπου του. Ὁ κόσμος τῶν με-
ρῶν ἐκείνων ἦταν ἀφάνταστα εὐπιστος
κι' ἐπάθαινε ὁμαδικὴ αὐθυποβολή. Μ'
αὐτὸν τὸν τρόπο μονάχα μποροῦν νὰ
ἐξηγηθοῦν τὰ θαύματα τοῦ νέου αὐτοῦ
μεσσία.

Φαντασθῆτε τώρα τὴν ἐκπληξὴ τῶν
κατοίκων τοῦ Ντανβέ, ὅταν μιὰ μέρα
πληροφορηθῆκαν τὴν ἐξαφάνισή τοῦ
ἀγίου τους. Ἐνα πρωί, δυὸ μῆνες σχε-
δὸν μετὰ τὴν ἐγκατάστασή τοῦ θαυμα-
τοποιοῦ στὴν πόλι, ὁ νοικοκύρης τοῦ
σπιτιοῦ ὅπου ἔμενε μπαίνοντας στὸ δω-
μάτιο τοῦ φιλοξενουμένου του βρῆκε τὸ
κρεβάτι του ἀδειανό. Ὁ Σλάττερ δὲν
εἶχε ἀφήσει παρὰ μόνο λίγες γραμμὲς
σ' ἕνα χαρτί:

«Ἡ ἀποστολή μου ἐτελείωσε καὶ ὁ
πατέρας μου μὲ καλεῖ κοντά του. Σὰς
χαίρετώ. Φραγκίσκος Σλάττερ».

Ἀπὸ τότε κανένας δὲν ἔμαθε τί ἀπό-
γινε αὐτὸς ὁ περίεργος ἄνθρωπος ποὺ
ἀγαπήθηκε ἀπὸ τὸ λαὸ ὅσο λίγοι καὶ
συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὸ Ντανβέ. Οἱ
κάτοικοι τῆς πόλεως ἦταν ἀπαρηγόρη-
τοι πολὺν καιρὸ γιὰ τὸν ξαφνικὸ του
χαμό.

ΖΑΝ ΦΙΝΟ

ΠΩΛΦΟΡ

ΦΙΛΟΜΗΛΑ

Κουμμένο ἀηδόνη, στὴν καρδιά τῆς σιγαλιᾶς τραγουδά!
Ὅλος ἀκούει κι' εἶναι σκυφτὸς ὁ κῆπος μὲ τὰ ρόδα.

Τοῦ σεληνόφωτος ἐκεῖ μόλις γλιστράει ἡ φτερούγα.
Μῆτε πνοὴ στὰ ρόδα αὐτὰ ποὺ ψάλλει ἡ Φιλομήλα;

Μῆτε πνοὴ στὰ ρόδα αὐτὰ ποὺ πλήθυνε ἡ εὐωδιά τους
γιατὶ δὲ δύνουνται, ὦ φωνή, νὰ βγάλουν τὴν ψυχὴ τους.

Ὡ, τὸ τραγοῦδι τοῦ ἀηδονιοῦ μὲς στὴ γαλήνια νύχτα
ἐπὶ κληση εἶναι στοὺς θεοὺς τοῦ καυχήθοντος Σκότους.

Μὰ ὄχι, στὰ ρόδα, ἀλίμονο! ποὺ πλήθυνε ἡ εὐωδιά τους
γιατὶ δὲ δύνουνται μὲ μιὰ πνοὴ νὰ ξεψυχήσουν!

Νᾶναι ἡ σιωπὴ ποὺ τραγουδάει μὲ τὴν καρδιά της τάχα;
Μιὰ ξέφυλλη τριανταφυλλιά τὴ νάρκη μεγαλώνει.

Σιωπὴ ποὺ ξαφνικὰ ἀστραπὲς τὴ διαπερνοῦν σὰ μπόρα
καὶ ποὺ λικνίζεται ἀπαλὰ σὰν ἐλαφρὸ ἕνα νέφος

Ἀπ' τὸν κρυφὸ, τὸν καθαρό, τὸν τονισμένον ὕμνον
στὸ σεληνόφως ποὺ ἡ ψυχὴ σκορπάει τῆς Φιλομήλας!

Κάποιον πουλιοῦ ἡ ἀθάνατη τοῦτη φωνὴ μὴν εἶναι;
Ἀχ! Ἡ γοητεία της ποτε δὲν πρόκειται νὰ τελειώσει.

Μὴν ἔρχεται ἡ ἀθάνατη τοῦτη φωνὴ ἀπ' τὸν Ἀδῆ;
Μὰ, αὐτὴ τὴν ὥρα, μῆτε μιὰ πνοὴ θανάτου γύρω.

Ὡστόσο δίχως μιὰ πνοὴ πόσες μεταμορφώσεις!
Τὸ σεληνόφως στὸ χαμό τῶν ρόδων παραστέκει.

Τώρα ὅλες οἱ τριανταφυλλιὲς στοὺς κλώνους των λυγίσαν.
Μιὰ θύελλα ἀπὸ τριαντάφυλλα διαβαίνει ἑλισσόμενη

Στὸ μέρος τ' ἀδειο ποὺ ἄφησε μὲ μῆς ἡ χλόη ἡ γερόνη,
τρομαχτικὰ σὸν ὕμνον σου ξάφνον, κουμμένο ἀηδόνη!

Μιὰ ἀνατριχίλα φόβου θορὰ τὸν κῆπο ξεφυλλίζει.
Βάνει ἡ σελήνη προσωπεῖα: μιὰ λάμπει καὶ μιὰ σβύνει.

Πέταλα ἐσεῖς τρεμάμενα στὰ σιγὰ χροιάρια,
γυροῖτε τώρα πρὸς τὴ γῆς καὶ πρὸς αὐτὸ ποὺ ἀκούεται.

Ἀκούετε! Αὐτὸ ἔρχεται ἀπ' τὰ πειρὸ βαθύτερα τοῦ Σκότους.
Νᾶναι τοῦ κόσμου ἡ σιγαλιὰ ποὺ ἐκεῖ σὸν κῆπο πάλαι;

Πινημένα ἀκούγεται ἕνας, δυὸ, τρεῖς χτύποι ποὺ ἀνεβαίνουν
καὶ ποὺ ἤχεοι κατακυλοῦν καὶ ποὺ ἀνεβαίνουν ἄλλοι.

Τῆς γῆς ὦ σκλάβε, μιὰ καρδιά σιμώνει, φτάνει ὁ χτύπος
μυανῆς ἀπέραντης καρδιάς μὲς ἀπ' τὰ χορταράκια.

Ἡ γῆς ἀνασηκώνεται. Τὰ πέταλα πετοῦνε
καὶ, μὲ τὸ σῶμα της γερότ στὰ γαλαζοβαμμένα

Ρόδα, γλυκεῖα ἡ θεὰ ἡ αἰώνια, ἡ δυνατὴ Κυβέλη,
τὴν κεφαλὴ ἀνυψώνοντας ἀκούει τὴ Φιλομήλα.

Μεταφραστὴς Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

ΤΟ σημερινό μας ξέσφαλλο είναι έργο του νέου ζωγράφου **Ζ. Β. Σεμερτίδη**. Του ιδίου προήγαγον τα Έργα **«Ληγικά Γράμματα»** είχαν δημοσιεύσει σχέδια σε διάφορα περιοδικά. Ο **κ. Σ.** είναι ένας καλλιτέχνης με ζωηρότατο αίσθημα του χρώματος και χαρακτηριστική λιτότητα στο σχέδιο. Με λίγη δουλειά και επιμονή θα κατορθώσει να βρει ένα δρόμο πιο σύγχρονο απ' αυτόν που ακολουθεί τώρα.

ANDRÉ DODERET

ΜΙΑ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ

Ένα από τα πλουσιώτερα αγρόσιτα των περιχώρων του Παρανά, έδω και μερικά χρόνια ζούσανε δυο γερά παλληκάρια που φύλαγαν τα πρόβατα και που τ' αφεντικό τους θεωρούσε από τους καλύτερους ύπηρετες του. Ο πιο μεγάλος, ο Ντομίγκο, είχε μέτριο

άναστημα κοντόχοντρος, με μεγάλα χέρια, με λαιμό ταύρου και μικρά μάτια που στόλιζαν μια φάτσα κουρασμένη και βαθύχρωμη σαν παλιό δέρμα. Ο άλλος, ο Εμίλιο, πιο ψηλός κι επίσης γερός, δεν ήταν ίσως ανοιχτότερος, μα το βλέμμα του, πιο γλυκό, ελάττωνε την τραχύτητα του μακρουλού προσώπου του. Κι' οι δυο παιδιά της πάμπας. Λίγοι καβαλλάρηδες φθάναν την τόλη τους, λίγοι σκοπευταί ήτανε πιο ικανοί απ' αυτούς. Με το να ζούνε ο ένας πλάι στον άλλον, είχαν γίνει πια φίλοι και ποτέ τους δε μαλώνανε.

Κάποιο πρωί, κάτω από τη βεράντα που περικύκλωνε τα δωμάτια του αφεντικού και της κυράς του, διέκριναν μια νέα υπηρέτρια που ξεσκόνηζε ένα ρούχο. Σιωπηλά, ο ένας την έδειξε του άλλου. Ήταν κάποια κρεωλή που μόλις είχε προσληφθεί στην υπηρεσία. Ποτέ τους δεν είχαν δει κάτι τι πιο όμορφο, πιο χαριτωμένο. Η μικρή φορούσε ένα κόκκινο σάλι κι ένα μεγάλο κοκκάλινο χτένι που λαμποκοπούσε στο φως. Τους διέκρινε και τους χαμογέλασε. Τρόμαξαν από συστολή, ανέβηκαν στ' αλουργάκι, εξαφανίστηκαν με καλπασμό. Τους φάνηκε πως κάποιο γέλιο άντηχισε πίσω τους, μα δεν τόλμησαν να γυρίσουν.

Την ημέρα εκείνη μίλησαν ακόμα λιγότερο απ' ό,τι συνήθιζαν, δεν έκαναν μάλιστα ούτε έναν υπαινιγμό για τη μικρή. Έν τούτοις και ο Ντομίγκο και ο Εμίλιο αυτήν σκεπτόντανε. Το βράδυ, την άκουσαν που τραγουδούσε κρύφτηκαν στα δέντρα για να την παραμονέψουν. Την είδαν να σκύβει από τη βεράντα, σαν ν' αναζητούσε κάποιον στην αυλή. Κι' όλη τη νύχτα δε μπόρεσαν να κλείσουν μάτι.

Το δωμάτιο των δυο παλληκάρων βρισκόταν προς τον κήπο όπου η Ίνες έρχόταν συχνά και έμαζευε φρούτα για την κυρά της. Από το παράθυρό τους την παρακολουθούσαν. Πηγαίνονταν όποτε τονθορούσανε τραγούδια του τόπου της, με το κεφάλι χωμένο στους κλάδους, ανασχημένη στις μύτες των ποδιών, δαγκώνοντας, σαν λαίμαργο μικρό ζώο, τα βαρειά γαλάζια τσαμπιά που της χτυπούσαν τα μάγουλα.

Ένα βράδυ, κατέβηκαν και τόλμησαν να την πλησιάσουν συγκατένευσε να μιλήσει μαζί τους. Ξανάφανε την ίδια ώρα, την άλλη μέρα και τις κατοπινές. Την περίμεναν πριν φθάση. Απεχωρίζονταν, με τη σκιά που απλώνονταν, το κόκκινο πάλι φαινόταν μαύρο.

Ένα απόγεμα που οι δυο φίλοι, ξαπλωμένοι στα χόρτα, φύλαγαν τα πρόβατα, ο νεώτερος, ο όμορφότερος, διέκοψε άξαφνα τη σιωπή:

— Ντομίγκο! είπε, θέλω να παντρευθώ! Ο άλλος, απήντησε ήρεμα:

— Παντρεύου, Εμίλιο.

Και οι μύς του κουρασμένου του προσώπου ούτε καν κινήθηκαν τίποτα δεν έλαμψε στα μικρά του μάτια.

Από τότε, ο Εμίλιο κατέβαινε μόνος κάθε βράδυ στον κήπο.

Εβδομάδες πέρασαν, ο Ντομίγκο δεν ξαναβρέθηκε ποτέ μπρος στο δρόμο της μικρής κρεωλής. Οι δυο φίλοι δεν ανταλλάξανε κανένα μυστικό, ως την ημέρα όπου, ξαπλωμένος στα χόρτα, ο Εμίλιο ξαναμίλησε:

— Ντομίγκο! Η Ίνες μ' αγαπά και την ζήτησα από τ' αφεντικό... Δέχεται...

Τη φορά αυτή ο άνθρωπος με τον κοντό λαιμό δεν απήντησε. Την άλλη μέρα, ο Εμίλιο βρέθηκε δολοφονημένος στο κρεβάτι του. Ο Ντομίγκο είχε εξαφανιστεί και στη θέση του καλύτερου αλόγου του σταύλου βρήκανε εξη χρυσά νομίσματα. Ο δολοφόνος, όπως αποδείχτηκε, δεν ήταν κλέφτης!

Η Ίνες, απελπισμένη, πνιγόταν από τους λυγμούς, με το πρόσωπο χωμένο στο χώμα, ή όρθια απειλώντας το σύμπαν. Όλοι κατηγορούσαν τον Ντομίγκο. Γρήγορα μαθεύτηκε πως τότε σκάσει πολύ μακριά, πέρα στα βουνά, όπου, για ν' αποφύγει τη δικαιοσύνη, είχε προσχωρήσει στους επαναστάτες που διοικούσε τότε ο συνταγματάρχης Μαρκές.

Ένα βράδυ, δυο όπαδοι του διασήμου αυτού άρχηγού, όδηγησαν μπροστά του μια κοπέλλα με λεπτά και ζωηρά χαρακτηριστικά, που την είχαν βρει, χαμένη σε μια χαράδρα. Ένα μεγάλο κοκκάλινο χτένι έδειξε κάτω από τη μαντίλια. Την εξέτασαν.

— Συνταγματάρχα Μαρκές, είπε σιωρώνοντας με υπεργόνοια τα μπράτσα, ονομάζομαι Ίνες Ουρζέζα και έρχομαι να σου ζητήσω δικαιοσύνη έναντιον του Ντομίγκο Σούβα που κρύφτηκε άναδρα άναμεσα στους άντρες σου, αφού δολοφόνησε πιά άναδρα άκόμη τον άρραβωνιαστικό μου Εμίλιο Άλβαρες που ήταν ώραιος,

— Άν ήσουν άντρας, απήντησε άπότομα ο άρχηγός, θά σου δίνω ένα όπλο και θά κανόνιζες μόνη σου τη διαφορά σου με τον Ντομίγκο!

— Συνταγματάρχα, δεν είμαι παρά μία γυναίκα, άλλ' έχω το θάρρος και τη δύναμη ενός άντρός. Δώσε μου ένα ντουφέκι. Όλοι γελοούσαν. Ο συνταγματάρχης επέβαλε σιωπή.

— Έστω, είπε. Αύριο το πρωί.

Και μπήκε στο τσαντήρι του.

Ο Ντομίγκο, μαθαίνοντας τα νέα, σήκωσε τους γερούς ώμους του κι' άρνθήθηκε κατηγορηματικά να χτυπηθή με μία γυναίκα. Ο Μαρκές τον φώναξε και τον απείλησε πως άν επέμενε θά τον έδιωχνε με τον χειρότερο τρόπο άπό το στρατόπεδο.

Τα χαράματα η Ίνες και ο Ντομίγκο, όπλισμένοι με καρμίνια, όδηγήθηκαν σ' ένα λειβάδι. Όλοι οι επαναστάτες ήσανε παρόντες. Η μικρή ήταν ήρεμη και την θαυμάσανε. Όταν δόθηκε το σημείο, ο Ντομίγκο τράβηξε και η σφαίρα έσπασε το χτένι της κοπέλλας. Η Ίνες δεν ταράχτηκε καθόλου. Εσκόπευσε άρχά τον αντίπαλό της, που, άκουμπώντας στην καρμίνη του, την προκαλούσε με το μοχθηρό βλέμμα των μικρών ματιών του. Η σφαίρα άντηχισε. Ο Ντομίγκο πληγωμένος θανάσιμα στριφογύρισε και σωριάστηκε στα χόρτα.

Χειροκροτήματα άκούστηκαν, καπέλλα τινάχτηκαν στον ούρανό και ο συνταγματάρχης συγκαίροντας την Ίνες διέταξε να του σηκώσουν το σπασμένο χτένι για να το φυλάξει ως άνάμνηση της γενναίας μικρής κρεωλής.

Σιάχνοντας τα μαλλιά της, ζήτησε να της φέρον το άλογο των κυριών της, έπειτα, χωρίς να δεχτή τη συνοδεία που της προσέφεραν, ανέβηκε και ξαναγύρισε στο αγρόσιτο.

Άφου διηγήθηκε ό,τι είχε συμβή, ή νέα πήγε να προσευχηθή στον τάφο του άρραβωνιαστικού της, ζήτησε έπειτα τα εξη χρυσά νομίσματα που είχε άφίσει ο δολοφόνος γι' αντίλλαγμα του αλόγου. Τα σφιχτόδεσε σε μία γωνιά της μαντίλιας της, γονάτισε μπρος στ' αφεντικό της και τους είπε την άπόφασή της να μπή στο μοναστήρι. Άφου τους φίλησε τα χείλια, ή Ίνες Ουρζέζα προσέφερε στις άδελφές που θά της έβαζαν τον πέπλο το καταραμένο χρυσάφι που προόριζε για τους φτωχούς της και που έκαie τα δάχτυλά της άνάμεσα απ' τη μαύρη δαντέλλα.

Μετάφρ. ΓΕΩΡ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑ

KAREL TSHAPEK

Η ΦΥΓΗ

ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

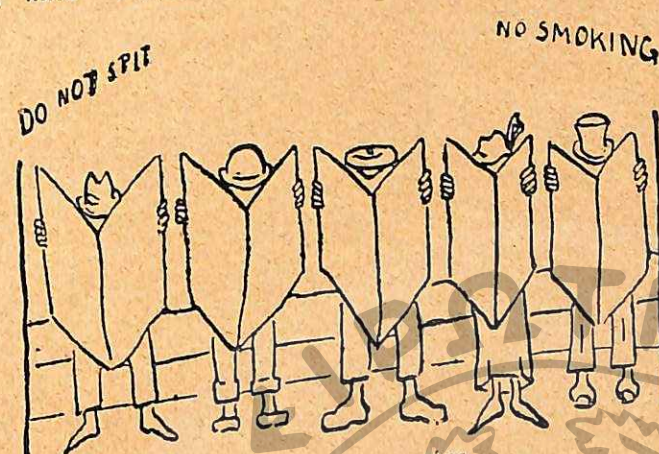
ρομερή είναι ή άγγλική Κυριακή. Οι άνθρωποι βεβαιώνουν πως ή Κυριακή γίνηκε για να μπορούν να πηγαίνουν στην έξοχή. Όμως αυτό δεν είναι σωστό: οι άνθρωποι πάνε στην έξοχή, μ' έναν άγριο πανικό, για να ξεφύγουν απ' την άγγλική Κυριακή. Το Σάββατο, κάθε βρεττανός κυριεύεται άπό ένα σκοτεινό ένστικτο που τον σπρώχνει να κρυφτή κάπου, σαν το σκοτεινό ένστικτο που σπρώχνει τα ζώα να φύγουν όταν προαισθανθούν σεισμική δόνηση. Όποιος δέ μπόρεσε ν' άράξει πουθενά, καταφεύγει στην έκκλησία για να περάση με προσευχή και ψαλμούς τη φριχτή μέρα. Την ημέρα που δέ μαγειρεύουν, που τ' άμάξια δεν έργάζονται, που δέ βλέπεις, που δέ συλλογίζεσαι. Άναρωτιέμαι τάχα για ποιά άσυγχώρητα σφάλματα ο Πλάστης καταδίκασε την Άγγλία στην εβδομαδιαία τιμωρία της Κυριακής. Η άγγλική κουζίνα είναι δυο ειδών: ή καλή και ή μέτρια. Η καλή άγγλική κουζίνα είναι άπλούστατα ή γαλλική κουζίνα: ή μέτρια κουζίνα, σ' ένα μέτριο ξενοδοχείο για μέτριους άγγλους, έξηγει σε μία μεγάλη άναλογία το σκυθρωπό και σιωπηλό χαρκατήρα των άγγλων. κανένας δέ θά μπορούσε να άστράψει άπό χαρά και να κάνη τουμπες μασώντας pressed beef με μία διαβολική μουςτάρδα. Κανένας δέ θά μπορούσε να έξωτερικεύση μία θορυβώδη χαρά παιδεύοντας τα δόντια του με μία άνατριχιαστική πουντίγκα. Ένας άνθρωπος γίνεται φριχτά σοβαρός τρώγοντας ένα σολωμό σαν αυτούς που συνηθίζονται στην Άγγλία: κι' άν έχη κανείς για γεύμα ή για δείπνο κάτι που ζωντανό είναι ψάρι, και σε μία έλεεινή κατάσταση χωνευτικής

τροφής ονομάζεται fried sole: άν άργάξει το στομάχι του τρεις φορές την ημέρα με μία μαύρη φλούδα που τή λένε τσάι: άν ήπια καμμιά σκουτεινόχρωμη και χλιαρή μύρα, άν κατεβρόχθισε όλα τα είδη της παγκοσμίας σάλτσας και κουσέρδας, έλοιπόν, πιστεύω ότι έξηγησε όλες τις γαστρονομικές άπολαύσεις ενός μεσαίου άγγλου που άρχίζει να συναισθάνεται τον περιορισμό του, τη σο-

έμουσκευε πετσά και πως ο γέρο-Ντίκενς δέν έβρισκε τη χαρά της ζωής του στις βωδινές κονσέρβες: όσο για το γέρο-Τζών Κνός έχω λιγώτερη βεβαιότητα.

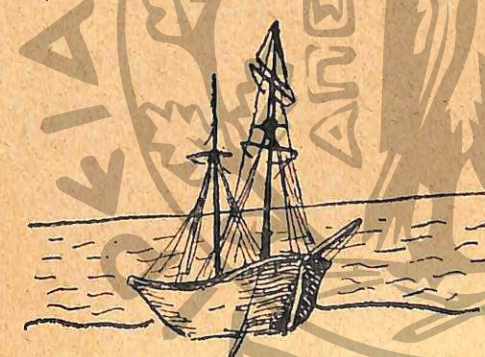
Έκείνο που λείπει άπό την άγγλική κουζίνα είναι ή κάποια έλαφρότητα, το λουλουδι, ή χαρά της ζωής, ή μελωδία, ή άμαρτωλή ευχάριστηση. Θάλεγα άκόμα πως όλα αυτά λείπουν κι' άπό την ίδια την άγγλική ζωή. Ο άγγλικός δρόμος δέν είναι ευχάριστος. Η ταχτική και μέτρια ζωή δέ γνωρίζει φρούτα, μυρωδιές, εύθυμα θεάματα. Ο καθημερινός βίος δέν ποικίλεται με ωραίους κινδύνους. Δέ μπορεί κανείς να συνδεθή φιλικά με το δρόμο, με τους ανθρώπους, με τις φωνές. Τίποτε δέ σας χαμογελάει μ' ένα μάτι φιλικό και γνώριμο. Οι έρωτευμένοι, μέσα στα πάρκα, άγαπιοούνται σκληρά, μ' ένα είδος άφωνης μανίας. Οι άλκοολικοί μέσα στα μπάρ

πίνουν καθένας στην άκρη του. Ο άνθρωπος του δρόμου, μέσα στα πράσι, πάει στο σπίτι του, διαβάσει την έφημερίδα του, χωρίς να κυτάξει δεξιά ή άριστερά στο σπίτι του έχει ένα τζάκι, έναν κηπάκο και την ιδιωτική άκαραϊότητα της οικογενειακής του ζωής. Κάποτε άσχολεται με τα σπόρτ. Αυτό είναι, τι μπόρεσα να μάθω άπό τη ζωή του. Ο στεριανός είναι πιο θορυβώδης, λιγώτερο πειθαρχικός, πιο άκάθαρτος, λιγώτερο κύριος του έαυτού του, πιο ένθουσιώδης, πιο κοινωνικός, πιο έρωτοπλήγης, άίσθηματικός, έξέχειλος, άνέχρηστος, φλύαρος, άσυγύριστος και κατά τρόπο λιγώτερο καθώς πρέπει. Άν σας άρέση, δώστε μου ένα εισιτήριο κατ' ευθείαν για τα μεσόγεια.

Σχέδιο του συγγραφέως

βαρότητά του, την άυστηρότητα των ήθών του. Άντιθέτως το ψητό, το τηγανισμένο τυρί και το τηγανισμένο λαδί είναι κληρονομία της παλιάς ευθυμής Άγγλίας. Έχω την πεποίθηση πως ο γέρο-Τζάιτς δέν

Σχέδιο του συγγραφέως

KAREL TSHAPEK

από ξένη και πλανόδια που ήτο γίνεται ντόπια και μόνιμη. Τό μαστοροχώρι όμως, ή μικρή πατρίδα της τέχνης, δεν παύει να κρατά το ίδιο επάγγελμα. Έξακολουθεί να στέλνει τα παιδιά της έξω με την ίδια κατά προτίμηση τέχνη, και γι' αυτό δεν χάνεται ή πατροπαράδοτη δουλειά από κάθε τόπο, μ' μόνο λιγοστεύουν οι πιστοί. Και έρχομεθα πάλι στους κουδαρέους. Χωριά κουδαρέων στην Μακεδονία είναι όλη σχεδόν ή έπαρχία Άνασελίτσας, πολλά όρεινά χωριά της Καστοριές και πολλά όρεινά χωριά της Φλώρινης. Η Κεντρική και ή Ανατολική Μακεδονία που είναι πιό πεδινή από την Δυτική λίγους οικοδόμους βγάζουν. Από την Κεντρική όμως Μακεδονία κάνει πάλι εξαίρεση ή όρεινή Χαλκιδική.

Η Άνασελίτσα έχει αυτά τα χωριά των κουδαρέων: Τουπάνι, Ντόλο, Μερασάνι, Μεράλι, Μπόρσια, Κωνσταντζικο, Ρέσινη, Λαθρίστα, Τσάριστα, Λαμπανίτσα, Βισλογόστα, Βιδιλοστί, Λικιάδες, Τραμποτούσι, Χραμίστα, Κλεπίσι, Τάντισκο, Κοτούλι, Γαϊδουροχώρι, Όρειόβ, Δέβλα και άλλα. Δεν υπάρχει σχεδόν σπίτι ή οικογένεια σε όλα αυτά τα χωριά που να μην έδωκεν ένα τουλάχιστο μάστορη, ή ένα εργάτη οικοδόμο. Οι κουδαρέοι της Άνασελίτσας επήγαιναν χτίζοντας την Μακεδονία, Θράκη, Μ. Ασία, Κωνσταντινούπολη και όλη την Ελλάδα. Τώρα ακόμη πολλοί από αυτούς τραβούν στη Σμύρνη και στην Άγκυρα όπου υπάρχουν τόσες οικοδομικές δουλειές.

Από τα γειτονικά μέρη της Άνασελίτσας έχουμε μαστοροχώρια στην περιφέρεια Φλώρινης την Μεγκοδόνη και Βελκαμένη, που είναι άλθανόφωνα χωριά, με έλληνικωτάτη συνείδηση, το έλληνόφωνο Βουγασιό, και τα σλαβόφωνα Κοστονέτσι, Σμαρδάσι, Ντέμπελι. Και παρακάτω, στην έπαρχία Καστοριές το Λέχοβο, άλθανόφωνο και αυτό, με έλληνικώτατο, με τις πεντακάσιες οικογένειές του από τις όποιες οι τετρακάσιες είναι οικογένειες κουδαρέων.

Χωριά κουδαρέων στην έλληνική ήπειρο είναι όλα σχεδόν τα χωριά της Κονίτσας και ένα μεγάλο μέρος από τα χωριά των Τζουμέρκων. Ακόμη μαστοροχώρια είναι πολλά από την Β. ήπειρο της Κορυτσάς και της Κολώνιας, που οι μαστόροι των δεν γυρίζουν ελιγώτερο από τους άλλους κουδαρέους

χτίζοντας την Βαλκανική. Από τα χωριά της Κονίτσας, που ή οικοδομική είχε φτάσει και εξακολουθεί να φθάνη σε τόσο σημείο πρόδου, ξεκινούν και σήμερα οι μαστόροι οργανωμένοι σε μπουλούκια ή ομάδες. Το ίδιο γίνεται και στα μαστοροχώρια της Μακεδονίας και της Β. ήπειρου, μ' τα χωριά της Κονίτσας έδιναν πάντα μεγαλύτερο τόνο στο πανηγύρι του μισεμού.

Τα χωριά Μόλιστα, Καστάνιανη, Στράτσιανη, Πυρσόγιαννη, Βούρμπιανη, Κεράσοβο, Πεκλάρι, Κουρτίνιστα, Πλάβαλη, Ίσδορο, Ζάλιστα, Πιρκάτι, Σέλιτσι άδειάζαν με την Καθαρή Βδομάδα άδειάζουν από τον άνδρικό πληθυσμό, γιατί όλοι οι άνδρες ήσαν μαστοροτεχνίτες και μαστοροεργάτες. Έξεκινούσαν όλοι προς όλη την Ελλάδα και προς την Βαλκανική με τα μούλάρια και τα γαϊδούρια των για το κουδάλημα των πραγμάτων των μαστόρων και του οικοδομικού ύλικού. Το ξεκίνημα έγινετο πανηγυρικό με βιολιά και με λαδούτα, με τραγούδια των άνδρων που έφευγαν και με κλάματα των γυναικών που έμεναν. Το πανηγυρικό ξεκίνημα των κουδαρέων έχει χάσει τώρα την παλιά του αίσλη, και όλα τα ξεκινήματα των κάθε είδους πλανοδίων τεχνιτών. Τα οργανωμένα μπουλούκια των κουδαρέων με την αυστηρή πειθαρχία και την κοινοδική ζωή είναι ελάχιστα τώρα και θ' τα συναντήσετε να γυρίζουν ή να χτίζουν στα όρεινά μόνο χωριά όπου δεν έπηγε ακόμη το αυτοκίνητο και το μπετόν άρμέ. Τώρα οι περισσότεροι κουδαρέοι και της ήπειρου και της Μακεδονίας φεύγουν από τα χωριά των μόνοι, ή κατά δυο-τρία άτομα, και κατεβαίνουν στις πολιτείες όπου βρίσκουν δουλειά σε κάποιον εργολάβο ή μηχανικό. Το ίδιο άκατάστατη, χωρίς όριμένη χρονολογία, είναι και ή άραιά επιστροφή στο χωριό, ενώ πρώτα οι κουδαρέοι έπρεπε τα Χριστούγεννα να βρίσκονται στα σπίτια των.

Ξεκίνημα και γύρισμα ήσαν κανονισμένα με άπαράδεκτα έθιμα, και είχαν την πιό γλυκειά και νοσταλγική πανηγυρική μορφή. Σήμερα έφευγε το ένα χωριό, αύριο το άλλο, την άλλη το άλλο. Σε μια βδομάδα άδειάζεν ο τόπος. Και τα όργανα και όσοι έμεναν συνώδευαν το μπουλούκι των ταξιδιωτών ως έξω στο χωριό. Εκεί έγινετο ο τελευ-

ταίος σταθμός και επαίζοντο ή λυπημένη πατινάδα του μισεμού.

Κάθε ιδιαιτέρα ομάδα κουδαρέων έπρεπε να έχη την κουδαρομάνα της—τον πρωτομάστορά της—τους κουδαρέους ή μαστόρους, τα παιδιά για τα πράματα—για τα ζώα δηλαδή—και τα παιδιά για τη λάσπη. Σε κάθε ομάδα όμως, σε κάθε, όπως πολλές φορές λέγεται, νιαϊφά, άπαρχίτητα έπρεπε να είναι και οι ειδικοί τεχνίτες που έδωζαν τις πέτρες και τις πλάκες, οι μαντεμιτζήδες, και οι ειδικοί για το πελέκιμα των άγκωνων, οι πελεκάνοι. Η πληρωμή της δουλειάς έγινετο από τον εργοδότη στον πρωτομάστορα ή με άποκοπή επί όλοκληρου της οικοδομής, ή κατά ειδικά τμήματα της οικοδομής, ή, για την τοιχοποιία, με τον πήχυ. Ο πρωτομάστορας έμοίραζε σε ίσια μερίδια το χρήμα στους μαστόρους, χωρίς να παίρνη αυτούς περισσότερα, και ένα μέρος έκρατούσε για τα παιδιά για τη λάσπη και για τα πράματα, που ήσαν όχι με το μερίδιο αλλά με μηνιαίο. Οι μαστόροι που είχαν ζώα έπαιρναν ειδικό μερίδιο και για το ζώο των έδούλευαν, με άλλα λόγια, οι μαστόροι και τα ζώα εργολαβικώς και έπληρώνοντο άνάλογα με τα κέρδη που άφινεν ή δουλειά, τα δε παιδιά με όρισμένο μισθό. Το σύστημα αυτό της πληρωμής κατά μερίδια—άλλου ίσια και άλλου άνισα—έξακολουθεί να εφαρμόζεται και σε πολλά άλλα μπουλούκια πλανοδίων τεχνιτών και δουλετάδων, αλλά παντού χάνει έδαφος και διαρκώς περιορίζεται.

Μπουλούκια κουδαρέων, οργανωμένων κατά το παλιό αυτό κοινοδικό σύστημα, θ' συναντήσετε και τώρα ακόμη στο Πωγωνί, στις Φιλιάτες, στην Αίτωλοακαρνανία, στην Ήλεία, στο Αίγιο, και άλλου, αλλά το σύστημα διαρκώς χάνεται και ξεφτίζεται.

Οι σιδηρόδρομοι, το αυτοκίνητο, ή εγκατάλειψη των χωριών και το μάζωμα των χωρικών στις πολιτείες, τέλος το μπετόν άρμέ και τα νεώτερα ύλικά και οι νεώτεροι τρόποι της οικοδομικής μαζί με το άτομικιστικό πνεύμα της εποχής, έχάλασαν και το σύστημα των κουδαρέων. Τους έχάρψωσαν στην πολιτεία ή τους έκαναν πλανόμενα μοναχικά άτομα. Τα παιδιά τέλος πολλών κουδαρέων δεν άκολουθούν πι' το πατρικό επάγγελμα.

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

ROBERT VALLERY - RADOT

Στην άρχή έμεινε έκπληκτη δεν άναγνώριζε την κρεβατοκάμαρά της. Σιγά-σιγά ξαναθυμήθηκε το προηγούμενο βράδυ, είχαν φύγει από το σπίτι για να πανηγυρίσουν την επέτειο του γάμου τους στο ίδιο εκείνο σκοτεινό έπαρχιακό ξενοδοχείο όπου είχαν περάσει την πρώτη τους γαμήλια νύχτα θ' άναζούσαν το έρωτικό τους ταξίδι. Έδώ κ' ένα χρόνο, το δωμάτιο αυτό είχε κλείσει όλη την ευτυχία της, ως γυναικάς. Γιατί λοιπόν σήμερα τόξαναγύρισμα παρόμοιων άναμνήσεων, αντί να πλημμυρίση την καρδιά της με φλογερή και γλυκειά συγκίνηση, τη σφίγγει σαν εφιάλτης;

Κι' όμως αυτός που άναπαύεται πλάι της είν' ο ίδιος που είχε διαλέξει μόνη της κανείς άλλος δεν άγγιξε την καρδιά της. Πώς τον άγάπησε! Το φτωχικό αυτό δωμάτιο το ξέρει, δλόφωτο τότε από λάμψη μυστηριώδη οι γυμνοί και παγεροί αυτοί τοίχοι το γνωρίζουν πώς μπήκε στη ζωή της σαν μια θριαμβευτική αύγη και πώς τίποτα πιό δεν ύπηρε για το έκστατικό είναι της τόσο γλυκό σαν τα χείλη του και τόσο ποθητό σαν τα μάτια του. Την είχε λοιπόν απογοητεύσει; Όχι, ή θέρη του δεν είχε κρυώσει πάντα το ίδιο ξηλότυπο και σφιχτό άγκάλιασμα, ή ίδια γεμάτη πάθος προθυμία. Έγνώρισαν όλη την ανθρώπινη ευτυχία. Δεν άναγκάσθηκαν ποτέ τους να λησμονήσουν ή να κάνουν άνοστο τον έρωτά τους μες στον άνεμοστρόβιλο των πόλεων, μια ζωή στην έσοχή, ήσυχη κι' άνετη, τους επέτρεψε ν' απολαύσουν τις τρέλλες

Η Ψ Υ Χ Η ΔΙΗΓΗΜΑ

Μια ζωή στην έσοχή, ήσυχη και άνετη.

προσφέρει το λουλούδι που έκοψε στην έσοχή. Εκείνη άναπνέει το άρωμά του και το καρφώνει στο στήθος της την παρασύρει στο πάρο και, σφίγγοντάς της τρυφερά τα μπράτσα, της διηγείται τις άσυχλίες του της ήμέρας μες στο βλέμμα του βλέπει τη σιωπηλή άπεραντωσύνη του δάσους και των λιβαδιών... Η ζωή αυτή που είναι τόσο άγνή, τόσο μεγάλη και τόσο τρυφερή δεν την κάνει να φαίνεται σαν ευτυχισμένη;

Κοίταξε τον άντρα της το πρόσωπό του, βού από τον ύπνο, φαινόταν να της χαμογελά ακόμη ίσως και να την έβλεπε στ' όνειρό του. Τα μπράτσα του, τεντωμένα ράθυμα προς αυτή, φαινότανε σ' α να θέλαν να τη σφίξουν επάνω του... Ήτανε αυτά τα ίδια βλέφαρα, ή ίδια άργή άναπνοή, το ίδιο δυνατό καταφύγιο όπου θ' α

μπορούσε να προστρέξει. Παρατηρούσε προσπαθώντας να συγκινήθ. Άλλοίμονο! ή παρουσία αυτή δεν την τάραζε πιό, τα λατρεμένα αυτά χαρακτηριστικά την άφηναν αδιάφορη.

Έπειτα από τρεις μήνες έξω-φρενικής ήδονής θέλησε, για να τον γνωρίση ως τα κατάβαθα της σκέψης του και της καρδιάς του, θέλησε να μάθη το παρελθόν του, τα παιδικά του χρόνια, τις πόλεις όπου είχε κατοικήσει, τους φίλους με τους οποίους είχε συνδεθ. διάβασε τα βιβλία που

έκείνος προτιμούσε, και να πού τώρα ή ίερή αυτή θέρη, σιγά-σιγά, είχε εξατμίσει κάθε μαγεία, ο εξαρετικός αυτός άνδρας που την είχε κατακτήσει με το πρώτο βλέμμα ήταν, κάτω από την κοσμική λάμψη που τον σκέπαζε και πού του χάριζε μια ψεύτικη προσωπικότητα, ή πιό κοινή κι' ή πιό άνόητη ύπαρξις. Κάθε τι που προσερχόταν απ' αυτόν την έπειραζε τώρα: το νωχελές αυτό ύφος πού το είχε πάρει για χαριτωμένη ξενοιασιά δεν ήταν παρά άκνηρία, το γέλοιο αυτό το τόσο έξυπνο ήταν τότε χυδαίο, έπί πολύ είχε άγανακτήσει με τον έαυτό της, μ' κάθε μέρα, ή βαρετά κουράση είχε συντρίψει τον έρωτά αυτόν.

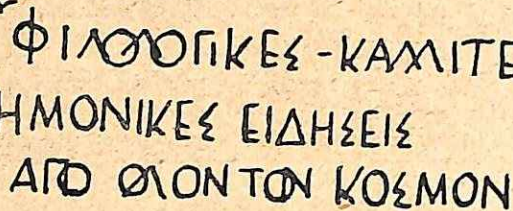
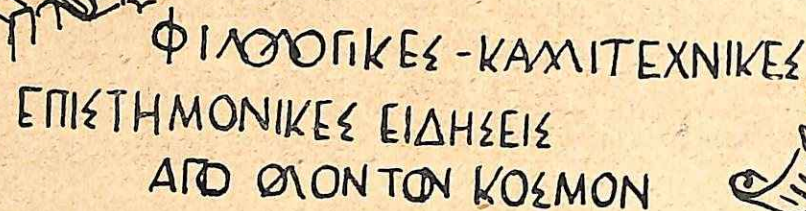
Σε λίγο ο άντρας της ξύπνησε. Αυτή τον κοίταζε χαμογελώντας. Καθώς την φιλούσε, έδρε τα μάτια της ποτισμένα και γεμάτα δάκρυα... — Πώς; Κλαίς σήμερα, άγάπη μου;

Μά γιατί; — Δεν είναι τίποτα, ή συγκίνηση, χουσό μου... Αυτό το δωμάτιο, όλες αυτές οι άναμνήσεις... Α! πόσο σ' άγαπώ!

Και τον έσφιξε στην άγκαλιά της, κυριευμένη έξαφνα από φλογερό πάθος, έντελώς καινούργιο, άναμειγμένο με κάποια άνείπωτη επιθυμία να μην του φανερωθ.

Μετάφρ. ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑ

Μία φορά τὰ χάλιας μαζί του
γιὰ ἀσπμαντὴ ἀφορμὴ (σημειώ-
σετε πῶς αὐτὰ συμβαίνουν ἀναμε-
ταξὺ τους πολὺ συχνά), καὶ ὁ
Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐφυγε ἀξάφνα
στὴ Φλωρεντία καὶ δὲν ἤθελε νὰ
γυρίσῃ στὴ Ρώμῃ μὲ κανένα τρέ-
πο, παρ' ὅλα τὰ παρακάλια καὶ
τὶς φοβερὲς τοῦ πάπα. Πέρασαν
κάμποσα χρόνια, ὅπου μαθαίνον-
τας ὁ Ἰούλιος πῶς ὁ τεχνίτης
βρισκότανε στὴ Φερράρα, πῆγε μὲ
τὴν ἀκολουθία του νὰ τὸν συναν-
τήσῃ καὶ τοῦ λέγει: «Ὡστε, ἀντί-
ναρχικὸν ἐσὺ, ἐρχόμεστε ἡμεῖς νὰ
σὲ πάρουμε;» Συμφιλιωθῆκανε
τότε κι' ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος μ'
αὐτὴ τὴν εὐκαιρία φτιάχνει ἕναν
γάλκινον ἀνδριάντα τοῦ πάπα, ποὺ
τὸν ἐχάρισε ὁ ποντίφικς στὸν
Πρίγκιπα τῆς Φερράρας. Ἀλλὰ
ἡ πολλὴ αὐτὴ ἐπείσε σὲ λίγο στὰ
χέρια ἄλλου κυριάρχου ποὺ ἦτανε
Θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ πάπα, κι
ἔτσι τὸ ἀγάλμα ξαναχύθηκε κι
ἔμεινε ἕνα μεγάλον κανόνι.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Β. Ρώτα. — «Νά ξεί τὸ Μεσολόγγι». (Δραματική σκηνή ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴ πολιορκία).

Ένας αἰὼν ἐσυμπληρώθηκε ἀπὸ τὴν ἐπίσημη ἀναγνώριση τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ γένους, πού ἐπεσφράγισε τὴν αἱματωμένη ἐποποιία τοῦ 21, τρεῖς γενεές ἐπέρασαν ἀπὸ τότε καὶ ἡ τέταρτη ἐτοιμάζεται νὰ γιορτάσῃ τὴν ἐκατοστή ἐπέτειο τῆς Ἐλευθερίας, καὶ ὡστόσο τὸ δραματικὸ ὕλικό τοῦ Ἀγῶνος παραμένει ἀκόμα ἕνας κρυμμένος ἀνεκμετάλλευτος θησαυρὸς γιὰ τὴν νεοελληνικὴν δραματικὴν ποίηση. Φαινόμενο ἴσως μοναδικὸ καὶ ἐνδεικτικὸ περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἐλληνικοῦ δράματος νὰ κινηθῇ σὲ μὴ σφαίρα ἀληθινῆς καὶ ὑψηλῆς δημιουργίας, ἔξω ἀπὸ τὶς ἐτοιμὲς φόρμες τῆς ἐφημερῆς καὶ εὐκολῆς ἐπιτυχίας. Πατριωτικὰ δράματα, βέβαια, ἔχει πληθὺς νὰ ἐπιδείξῃ ἡ νεοελληνικὴ δραματολογία, ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου Ζαμπέλιου μέχρι τοῦ Γαλανοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ πρόθεση ἦταν ἀγνή καὶ μετρωσιμένη σὲ ὀλοκάθαρες σφαῖρες ἢ ἐμπνεύσεις, ἢ ἐκτέλειες ἐξέπεφτε πάντα στὸν κούφιο ῥωμαντικὸ λυρισμὸ καὶ τὴν μεγαλορρήμονα ῥητορεία. Τὰ βαθεῖα καὶ ἀνθρώπινα δραματικὰ στοιχεῖα τῆς ἐθελουσίας καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ, μὲ τὶς ἀδυναμίες καὶ τοὺς αἱματωμένους ἀγῶνες τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς πού παλεῦει ἀπεγνωσμένα καταπνίγοντας τὴ φωνὴ τῆς πάλης καὶ ὑπερνικώντας ὅλους τοὺς πειρασμοὺς νὰ κρατηθῇ σὲ ὕψος κάποιας ἱερῆς ἀποστολῆς, οὕτως καὶ τὰ ὑπαπευθῆσαν ὅσοι καταπίδωθηκαν κατὰ καιροὺς μὲ τὴν δραματοποίηση ἐπεισοδίων τοῦ Ἀγῶνος. Ἡ

ἀρετὴ, ἡ φιλοπατρία, ὁ ἔρωτας τῆς ἐλευθερίας, στὸ πατριωτικὸ νεοελληνικὸ δράμα, ὡς τώρα, δὲν ἦταν παρὰ ἀφηρημένες ἰδέες, προσωποποιημένες σὲ σκιώδεις καὶ φλύαρους ἥρωες, πού μᾶς ἀφιναν ἀσυγκίνητους καὶ ψυχρούς. Ἀκόμη καὶ στὴν ποίηση—ἀν ἐξαίρεση κανεῖς τοὺς «Ἐλευθέρους Πολιορκημένους» τοῦ Σολωμοῦ (ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος εἶχε καὶ γιὰ αὐτοὺς ἀκόμη εὐλογες ἐπιφυλάξεις)—τὸ δράμα τοῦ ἡρωϊσμοῦ ὅταν δὲν ἐξηγεῖτο στὴ φωτεινὴ ἀποθέωση τοῦ φραστικοῦ λυρισμοῦ, ἐκινεῖτο σὲ ὀμιχλώδεις καὶ ὑπερνέφελες σφαῖρες, ἀπρόσιτες, μᾶς ἔδινε θηλαστὴ τὸν ἡρωϊσμὸ ὅπως τὸν ἔζησε νοερῶς καὶ μακριὰ ἀπὸ τὴν πραγματικότητά τοῦ ποιητῆς, καὶ ὅχι δραματικὰ καὶ ἀληθινὰ, ὅπως τὸν ἔζησαν ὀλονυχθινοὶ μέσα σὲ καμίνι τῆς πραγματικότητος οἱ ἥρωες τοῦ ἀγῶνος. Ἀπόδειξις ὁ Κάλβος. Ἡ διαθέσις τοῦ «ὕψη-λοῦ» εἶναι τόσο ἄμεση, τόσο εἰλικρινὴς στὸν

ποιητὴ τῶν «Ὁδῶν», πού αἰσθάνεται κανεῖς ὅτι ἀναδύει πράγματι ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς πού ποιεῖ. Διαβάζοντας τοὺς στίχους τοῦ ἀναπνέουμε τὸν γεμᾶτο ὑψηλοφροσύνης ἀέρα μέσα στὸν ὁποῖον ἐκινεῖτο καὶ ἐξοῦσε ὁ Κάλβος. Ἀλλὰ ἡ θεία μεταρσίωση τοῦ ποιητοῦ, πόσο εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸ καθημερινὸ ἀνθρώπινο δράμα! Μονάχα οἱ ἀνώνυμοι ποιηταὶ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, πού τὸ εἶχαν ζήσει, μπόρεσαν νὰ μᾶς δώσουν κάποια ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα στοιχεῖα του. Πόσο ἀνθρώπινα ἔχει νὰ μιλήσῃ καὶ πόσο βαθεῖα ἀγγίζουσιν τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ μάρτυρος τῆς Ἀλαμάνας ὅταν ἐδεῦξεν στὸν θάνατο καὶ ἀποχαιρετᾷ τὴν

ζωή:

Γιὰ δὲς καιρὸ πού διᾶλες
ὁ Χάρος νὰ μὲ πάρῃ
τώρα π' ἀνθίζουσιν τὰ κλαδιά
καὶ βγάττει ἡ γῆ χοιτάρι

καὶ πόσο μᾶς ἀφήνει ψυχροὺς ἡ γεμάτη ἐμπειρία ρητορικῆς ἀποστροφῆς πού τοῦ ἔβαλε σὲ στόμα ὁ νεοελληνικὸς ποιητής:

Ὁδὲν πολυτιμότερον
ἀνέμειτον συνειδότος!...
Σὲ τέτοιο τόνο, ποῖος λίγο
ποιὸς πολὺ, μιλοῦν ὅλοι
ἀνεξαιρέτως οἱ σκιώδεις
ἥρωες τῶν πατριωτικῶν
δραμάτων. Γι' αὐτὸ ἡ
προσπάθεια τοῦ κ. Ρώτα,
ἡ πρώτη μέχρι τώρα ἀξιο-
λογη προσπάθεια ἐκμε-
ταλλέσεως τοῦ δραματι-
κοῦ ὕλικου τοῦ ἀγῶνος,
ἀποτελεῖ μὴ γενναία καὶ
ἀνεκτίμητα πολύτιμη συμ-
βολή. Μέσα στὰ στενὰ ὅρια
τῆς δραματικῆς αὐτῆς
σκηνῆς καθόρισσε νὰ
κλείσῃ ὅλο τὸ ἐσωτερικὸ
δράμα τῆς καθημερινῆς
ζωῆς τῶν αγωνιστῶν. Οἱ
χαρακτῆρες τοῦ διαγρά-
φονται ἀνάγλυφοι, πελε-
κημένοι: σωστά, μὲ ἀδρές
καὶ μεγάλες γραμμές,
πρόσωπα. πού κινεῖται
ἐπάνω στὰ ρημάδια τοῦ
χαλασμοῦ. Εἶναι τύποι
βουνίστιου ἀνθρώπου, σπαρ-
ταριστὰ ὀλοζώντανοι, πού
ἔχουν νὰ ἐκφράζουν ἀν-
θρώπινα καὶ ἀπλά, τὰ
ἀνθρώπινα συναισθηματά
τους.

Εἶναι ὅλοι ὑπάρξεις ἀν-
θρώπινες μὲ σάρκα καὶ μὲ
ὅσα, καὶ ἂν τὸ πνεῦμα
εἶναι πάντοτε πρόθυμο καὶ
ἡ ψυχὴ ἀγρυπνᾷ, ἡ σάρκα
εἶναι ἀρρωστιάρα καὶ ἀδυ-
νατή, καὶ λυγρίζει. Ἐδῶ
ὁ ἡρωϊσμὸς δὲν εἶναι τὸ
ἄσκοπο φτερούγισμα τῆς
ποιητικῆς φαντασίας. Εἶ-
ναι ὁ σταυρὸς τοῦ μαρτυ-

Ἀθηνᾶς Ταρσούλη: «Ἅγιος Γεώργιος Θεολόγος» (Ἐκδοσις Παλιᾶς Ἀθηνᾶς)

ρίου, πού τὸν σπώνουν στὸν ὦμο καὶ πο-
ρεῖνται, μέρα καὶ νύχτα, πρὸς τὴν κο-
ρυφὴν τοῦ Γολγοθᾶ. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἀπὸ
τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς ζωῆς, πέρα ἀπὸ κάθε
ἐπίγεια ἀνταπόδοση.

— Τὸ δεσποτικὸ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ βρίζουν
εἶναι κειμήλιο.

— Τὸ κειμήλιο, παπούλη, κειμήλια θὰ τη-
ράξουμε ἢ θὰ γλυτώσουμε τίς ψυχές;

— Κ' οἱ ψυχές θέλουν τὴν πίστη τους, Γιῶρ-
γενά. Ἐμεῖς ἐδῶ στὸ Μεσολόγγι τὴν πίστη
μας θέλουμε νὰ γλυτώσουμε καὶ ὅχι τίς
ψυχές.

Ἔτσι μιλάει στὶς ἀπλοῦκές ψυχές τῶν πο-
λιορκημένων ὁ ἀπλοῦκός λειτουργός τοῦ Ἰ-
φίστου. Μὰ τὸ κρέος εἶναι βαρὺ γιὰ τοὺς ἀν-
θρώπινους ὦμους, καὶ ἡ πείνα θερίζει τὰ σω-
θικά... Πέφτουνε γιὰ νὰ ξανασηκωθοῦν, καὶ
ξανασηκώνονται γιὰ νὰ ξαναπέσουν, στὸ
δρόμο πού ὁδηγεῖ πρὸς τὸ Γολγοθᾶ, μὰ ἡ μυ-
στικὴ συναίσθηση τῆς ἀποστολῆς τους κρατεῖ
ἀνάμεσα τῶν μὴν ἄγαν πειθαρχία καὶ ἐγ-
καρτέρησης, καὶ ἡ δύναμή τους «ἐν ἄσθε-
νείᾳ τελειοῦται». «Ὅλοι ἔρχεται ἡ στιγμή
πού λιποψυχῶν—ὡς καὶ αὐτὸς ὁ λειτουρ-
γός τοῦ Ἰφίστου, τὴν ὥρα πού τοῦ φέρνουν
σκοτωμένο τὸ γυιό του—καὶ ὅλοι κρατιοῦν-
ται μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια ἐκεῖ πού τοὺς
ἐταξε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

— Κύριε πού ἐσταυρώθηκε καὶ γιορτάζουμε
τὰ ἅγια πάθη σου, ἐλέησέ με καὶ πάρε το
ἀπ' τὸ στόμα μου τὸ πικρὸ αὐτοῦ ποτήρι. Μὰ
πάλι, ὅχι ὅπως ἐγὼ θέλω, παρ' ὅπως θέλεις
ἐσύ. Καὶ ἂν εἶναι ν' ἀναστήσουμε πατρίδα μὲ
τὴ θυσία μας τούτη, ἂς γίνῃ, Κύριε, τὸ θέ-
λημά σου.

Ἔτσι, ἀνάμεσα ἀπὸ διαδοχικὰ πτώσεις
καὶ ἀναστάσεις, ἡ μεστή ἀπὸ θρυλικὴ οὐσία
δραματικὴ αὐτὴ σκηνή, προχωρεῖ πρὸς τὴν
λύση, πού εἶναι ἡ δριστικὴ νίκη τοῦ πνεύμα-
τος ἐνάντια στοὺς πειρασμοὺς τῆς ὕλης.

— Νὰ ποῦμε τὸ τραγοῦδι τοῦ σκοτωμένου,
πατέρα;

— Πέστε το!

Καὶ οἱ γυναῖκες, δεξιά καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ
τὸ νεκρὸ, λένε τὸ τραγοῦδι τοῦ νεκροῦ, πού
ἀντηχεῖ ὡς ὕμνος ἀναστάσιμος:

Γιὰ πέστε τὸ ἄλλη μιά φορὰ, πέστε το τρεῖς
(καὶ πέντε,

— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—
τὸ θλιβερὸ τραγοῦδι μας καὶ τὸ χιλοσιπομένο

— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—
Χάρε πού πέρανεις τίς ψυχές ἐλα πάρε καὶ

— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—
καὶ ὅλους μας ἐλα πάρε μας, ψυχὴ νὰ μὴν

— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—
καὶ ἂς νὰ μὴ μένῃ σ' τοῦτ' τὴ γῆ μίτῃ ξερό

— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—
ὡς νὰν τ' ἀκούσει ὁ οὐρανὸς νὰν τ' ἀγροικί-
[σει ὁ κόσμος

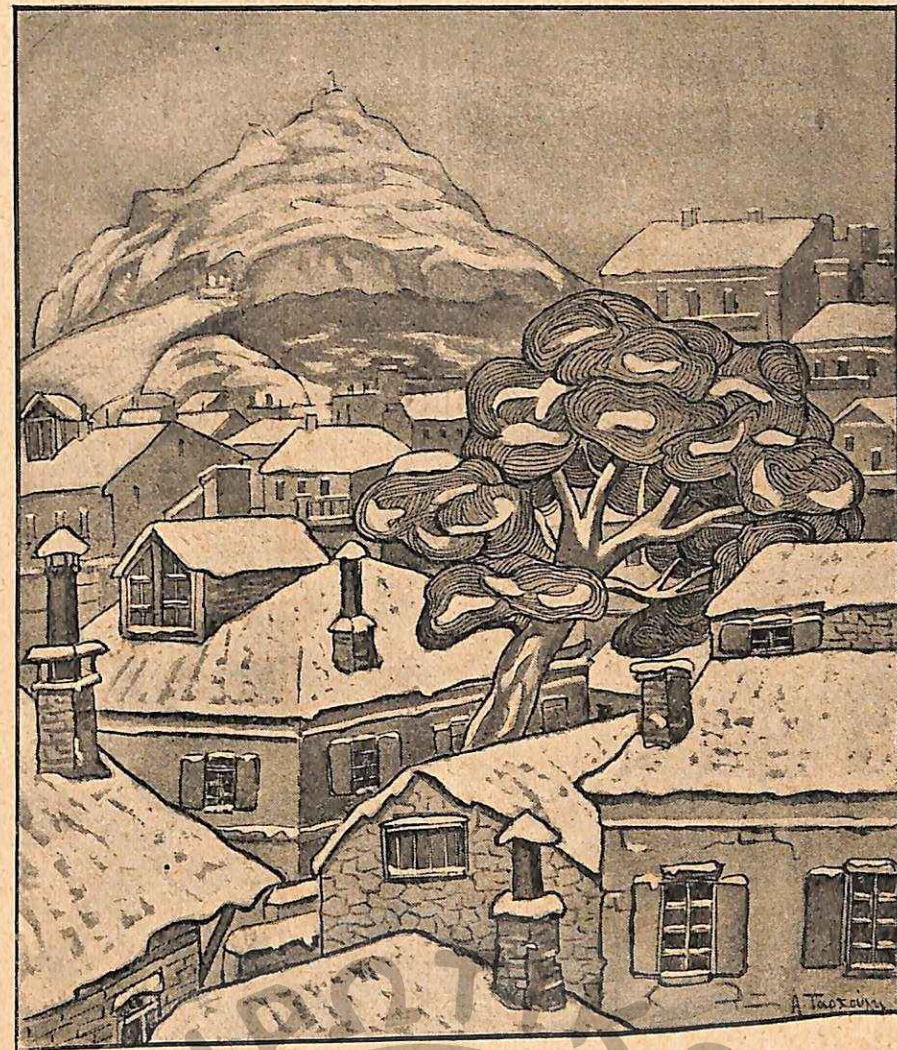
— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—

— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—

— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—

— νὰ ξεῖ τὸ Μεσολόγγι—

Ὁ κ. Ρώτας τὴν δραματικὴν αὐτὴ σκηνή
τὴν προορίζει μετρίοφρονα «γιὰ νὰ διδάσκ-
ται στὸ σχολεῖο». Ἀλλ' εἶναι μὴ ἀγνή καὶ
πηγαία δημιουργία, ξένη πρὸς κάθε ἐξωδρα-
ματικὴν πρόθεση, ἕνα ἀληθινὸ δραματικὸ
ἀριστούργημα, προορισμένο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς
ἕνα ἀφοχώτατον ὑπόδειγμα πατριωτικοῦ δρά-
ματος καὶ ὡς μὴ γενναία ἀφετηρία γιὰ ἕνα
νέο ξανάνθισμα τῆς δραματικῆς ποίησης, πού
δὲν εἶχε ὡς τὰ τώρα ὑποπευθῇ τίς βαθεῖες
αὐτῆς καὶ ὀλοκάθαρες πηγές τῆς ἐμπνεύσεως.

Ἀθ. Ταρσούλη: Ὁ Λυκαβητὸς χιονισμένος

Ἐλευθέρα Σκηνή — Μπέν Τζόνσον:
Βολπόνε» διασκευὴ τῶν Ρωμαίων καὶ
Τοβαίχ.

Ἡ «Ἐλευθέρα Σκηνή» ἀεγμείωσε μὴ
πραγματικὴν ἐπιτυχία. Ἀνέθεσε ἕνα πραγμα-
τικὸ ἔργο τέχνης καὶ τὸ ἀνέθεσε καλὰ. Δὲν
ἔατο ἐκταθὲς περισσότερο οὔτε θὰ βγάλουμε
γενικά συμπεράσματα ἀπὸ μὴ καλὴ παρά-
σταση. Ἀπλῶς ἡ παράσταση τοῦ Βολπόνε
ἢ ἐπιτυχία τοῦ μέγα στή λαύρα τοῦ καλοκαι-
ρὶ ἐπιτυχία τὰς ἀπώλειες πού εὐθὺς ἀπὸ τὴν
πρώτη στιγμὴ διευτύσασα. Ὁ κόσμος εἶναι
λιγώτερο ἐπιδρασμένος ἀπὸ μερικὸς ἐστέτ καὶ
μυρίζεται εὐκολὰ τὸ καλὸ πρᾶγμα. Τὰ ἔργα
ποῦ ἐχτυπήσαμε ἔπρεσαν καταγνώδως. Ἐστάθη
μόνον τὸ Σιμόν καὶ τὸ Βολπόνε. Ἐλιψώμε
πῶς ἡ πεῖρα αὐτὴ θὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους

πού διεθύνουν τὴν «Ἐλευθέρα Σκηνή» πῶς
ἡ σφαῖρα τέχνης, ὅταν δίνεται ὅπως πρέπει,
ἐνθουσιάζει τὸ κοινὸ πού εἶναι πρόθυμο πάντα
νὰ ἐνισχύῃ τίς καλὰς προσπάθειες. Ἄν ὁ θία-
σος Κομπούλη ἐνισχέτο μ' ἕνα ὅσο καλὰ
ἀνδρικά πρόσωπα ἀκόμη, — ὁ Βεάκης εἶναι
ἀπαραίτητος — θὰ μπορούσε μὲ πρωτοφανή
ἐπιτυχία νὰ μᾶς εἶδε Σαίκτηρ, ἀρχαίους
τραγικοὺς, Ἀριστοφάνη, Μολιέρο καὶ ἄπειρα
καλὰ νεώτερα ἔργα. Καὶ ὅλα αὐτὰ μὲ ἐπιτυ-
χία. Ἀς εὐχηθῶμε λοιπὸν τὸ Βολπόνε νὰ
σταθῇ ἕνα καλὸ προηγούμενο καὶ ν' ἀποτε-
λέσῃ τὴν πρώτην καταδίκη τῶν διαφορῶν
παραδοξολογιῶν πού σὰς ἐσεβρίζοντο γιὰ τὴν
τέχνη. Ὁ Βολπόνε, ἔργο τοῦ Μπέν Τζόνσον καὶ
Τοβαίχ, σκευασμένο ἀπὸ τοὺς Ζὺλ Ρομάν καὶ Τεβᾶιχ,
εἶναι μὴ περιφνημὴ κομωδία πού σατυρίζου-
ται καταστάσεις καὶ τύποι καὶ ὅπου ἀφορίζε-
ται τὸ καταραμένο χρέμα. Οἱ διασκευαστὲς
κατάφεραν νὰ μὴν ἀλλοιώσουν τὸ βασικὸ
χαρακτῆρα τοῦ ἔργου. Μᾶλλον τοῦ ἐλάττωσαν
μὴ ἐλευθεροστομία συνεισθεμένη πολὺ σ' ὅλους
τοὺς κομωδιογράφους τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαίκ-
στηρ, πού δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀνεκτὴ ἀπὸ
ἀκροατήριον.

Ἐκείνο ὅμως πού πρέπει νὰ τονισθῇ ἰδιαί-
τέρως εἶναι ἡ ἐκτέλεσις. Πολὺ λίγες φορές
βλέπει τὸ ἐλληνικὸ κοινὸ παραστάσεις ὡς

ΦΑΝΕΡΩΣΑΤΕ ΚΡΥΜΜΕΝΗ ΩΜΟΡΦΙΑ

Αφαιρέσατε τὰ εσθιαδίσματα ἀπὸ τοὺς ὀδόντας

Θέλετε νὰ ἔχητε λευκοτέρους, φραιοτέρους ὀδόντας; Ἴδου μία νέα μέθοδος ὥπως τὸ ἐπιτύχητε

Ἐάν ζητήτε νῆαν ὠμορφιά καὶ νέα βέλγητρα, δοκιμάσατε τὸν νέον τριπλὸν τρόπον

Ψάψατε τοὺς ὀδόντας σας διὰ τῆς γλίσσης, καὶ θὰ αἰσθανθῆτε τὴν παρουσίαν ἐπικαθίσματος ἐν εἶδος ὁλοκληροῦ ἐπιστρώματος

Ἐπὶ ὅσον τὰ ἐπικαθίσματα διατηροῦνται ἐπὶ τῶν ὀδόντων, τὸ μείδιμά σας εἶνε ἐσπερημένον πάσης χάριτος

Σήμερον ἐρευνεῖσθαι ἢ Πέφνοντεν νέον εἶδος ὀδοντοπαστας. Ἀποσυνθέτει τὰ ἐπικαθίσματα. Διατηρεῖ τοὺς ὀδόντας στιλπνοτάτους

Δοκιμάσατε τὴν Πέφνοντεν ἴδετε πόσον καθαροὶ φαίνονται οἱ ὀδόντες σας κατόπιν χρήσεως. Ὀλίγων ἡμερῶν χρήσις τῆς ὀδοντοπαστας ταύτης θὰ σας καταπείσῃ καθ' ὁλοκληρίαν περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς

Ἀγοράσατε σήμερον τὴν ὀδοντοπασταν ταύτην

Pepsodent ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ
ΣΗΜΑ

1175

ΠΕΨΟΝΤΕΝΤ ἡ νέα Ἀμερικανικὴ ὀδοντοπαστα

Γεν. Ἀντιπρόσωπος Π. ΠΕΡΟΓΛΟΥ, Πλατεία Ὁμονοίας 3— Ἀθήναι

ΓΚΡΕΚΑ

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλότεχνοι
ἢ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται ἅπαντα τὰ ὄργανα καὶ μαθήματα Μουσικῆς, Δραματικῆς, Ἀπαγγελίας, Ἱστορίας Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ σύστημα Dalecroze.

Εἰς τὰ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ἀλεξάνδρου 15
ΑΗΜ. ΚΑΤΖΗΜΑΝΟΥΛΑ—Ἀγαθῶν Σουρμελῶν
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμίδων—Ἑλευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΑΝ—Παγκράτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισοῖα
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Περατῶν
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ καὶ ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΦΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
» » ΧΑΛΚΙΔΟΣ
» » ΚΟΡΙΝΘΟΥ
» » ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
» » ΒΟΛΟΥ

Μέσος ὕψος φοιτῶντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER SROTHIAN STEIN WEC NEUMEYER,
SOPH K.A.Π.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

Ὅλα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά καὶ νεώτερα. Γίνονται δεκταὶ ἰδιαιτέραι παραγγελίαι. Συνεργασία μὲ τοὺς μεγαλύτερους ἐκδοτικούς οἰκούς τῆς Εὐρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ὈΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κιθάρες, ὅλα τὰ εἶδη τῶν πνευστῶν ὀργάνων, ἐξαστῆματα παντὸς εἶδους μάνται φιλαρμονικῶν, ῥόλοι, πιανόλες, χρονόμετρα κλπ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοσιν μουσικῶν τεμαχίων καὶ ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται καὶ ἐπισκευάζονται παντὸς εἶδους πιάνο, πιανόλες καὶ μουσικὰ ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα

Τράπεζα Τριζκάλων — Τριζκάλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχ. με 7 ο.ο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας

“ΒΟΤΡΥΣ,”

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν Δρ. 90.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:
ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἐρυθροί, γλυκεῖς, μοςχάτοι

ΟΙΝΟΙ Εἰς Φιάλας: Ἐπιτραπέζιοι, ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί, τονωτικοί, ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιοῦ μοςχάτου Οἴνου

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΤΜΑ ΟΙΝΟΥ “ΒΟΤΡΥΣ,”

ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

Ἐφάμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3

(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΗ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν, με ταχύτητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ

ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

“ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,”

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΙΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά καὶ Ἀποθεματικά Δρ. 1.193.000.000.—

Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1928) » 5.700.000.000.—

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ Εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρους. Δέχεται δὲ καταθέσεις εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμία καὶ ταμειυτηρίου εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα με λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

Διατηρήσατε ζωντανές τις διακοσές σας
 με ένα **KODAK**

Τὸ χειμῶνα ὅταν δὰ καδῶσαστε κοντὰ
 στὴν φωτιά, ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ζανα-
 λήσετε τὶς εὐτυχισμένες στιγμὲς τοῦ περά-
 σατε τοῦ καλοκαίρι, στὴν δάγασσα, στὸ
 βουνό, στὴν ἐφοχὴν μὲ ἀφέχαστες συντροφιές

Εἶναι ἡ φωτογραφίης σας
KODAK

Καὶ εἶναι τόσον εὐκόλῳ μὲ ἓνα
KODAK τοῦ μαδαίνεται σὲ 5 λεπτὰ